

School of Business
Economics and Law
GÖTEBORG UNIVERSITY

Räntebeläggning av Periodiseringsfond

– en kvalitativ förstudie av dess påverkan på
mindre företag

Magisteruppsats i företagsekonomi
Extern redovisning och företagsanalys
Höstterminen 2005

Handledare: Stefan Schiller

Författare: Petra Andersson
Helén Sjölund

Förord

Vi vill varmt tacka vår handledare Stefan Schiller för god handledning och bra stöd under uppsatsens gång.

Ett stort tack till de företagsrepresentanter som har ställt upp med intervjuer och därmed bidragit med värdefull information, Peter Fant på Fabec AB, Gun Carlsson på Newtec AB och Christer Lisander på Multilens AB.

Vi vill dessutom ge ett stort tack till de redovisningskonsulter som tagit sig tid att diskutera kring våra frågor och därmed givit ett stort bidrag till vår uppsats: Andreas Blom, Per Mindhammar, Christina Molin, Christian Steén, Hans Wikman och Anna-Lena Wingård,

Petra Andersson

Helén Sjölund

Göteborg, 2006-01-13

Sammanfattning

**Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet,
Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, HT 2005**

Författare: Petra Andersson och Helén Sjölund

Handledare: Stefan Schiller

Titel: Ränobeläggning av periodiseringsfond – en kvalitativ förstudie av dess påverkan på mindre företag

Bakgrund och problem: Periodiseringsfonder räntebelades från och med januari år 2005. När beslutet skulle tas fördes en diskussion kring i vilken utsträckning räntebeläggningsen av periodiseringsfonder påverkar företag där åsikterna är vitt skilda. Regeringen anger att stora företag drabbas mest av räntebeläggningsen medan olika organisationer i remissyttranden och artiklar givit uttryck för åsikten att räntebeläggningsen främst missgynnar mindre företag. En undersökning genomförd våren år 2005 visar att räntebeläggningsen orsakat en minskning i användandet av periodiseringsfonder bland större företag. Författarna har dock inte sett någon tidigare undersökning om hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen, därför ställs frågan: *Hur påverkas mindre företag av räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna?*

Syfte: Denna uppsats syftar till att ta fram en grund för en kvantitativ studie av hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna. Uppsatsen skulle kunna användas som stöd för en marknadsundersökning av hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonder.

Avgränsningar: De viktigaste avgränsningarna i uppsatsen är mindre tillverkande aktiebolag i Göteborgsområdet som har haft periodiseringsfonder i en eller båda av de senaste årsredovisningarna och redovisningskonsulter som arbetar med mindre företag.

Metod: Uppsatsen bygger på en kvalitativ metod där personliga intervjuer genomförts med redovisningskonsulter och representanter från företag. Den erhållna informationen har ställts mot referensramen, vilket resulterade i en analys och en slutdiskussion.

Resultat och slutsatser: Sammantaget visar undersökningen inte på någon enhetlig bild av hur räntebeläggningsen påverkar mindre företag eftersom det finns stora skillnader i hur företagsrepresentanterna och konsulterna ser på frågan. Företagsrepresentanterna ser liten eller ingen påverkan för det egna företaget medan konsulterna kan se att räntebeläggningsen får en viss effekt. Enligt vad författarna kunnat utläsa av konsulterna är det område där räntebeläggningsen får störst påverkan hanteringen av periodiseringsfonderna, det vill säga avsättning och upplösning av dessa. Där ser konsulterna tendenser till en minskad användning av fonderna, detta ger dock följd effekter på möjligheterna till resultatutjämningsen.

Förslag till fortsatt forskning: Eftersom denna uppsats syftar till att ligga till grund för en kvantitativ studie är det naturligtvis av intresse för författarna till denna uppsats att en sådan studie blir genomförd. Vidare skulle det vara intressant att studera om det finns någon skillnad mellan hur små och medelstora företag påverkas av räntebeläggningsen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	I
SAMMANFATTNING	II
1 INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEMDISKUSSION	1
1.2 PROBLEM	3
1.3 SYFTE.....	3
1.4 AVGRÄNSNINGAR	3
1.5 UPPSATSENS FORTSATTA DISPOSITION	4
2 METOD	5
2.1 VETENSKAPLIG METOD.....	5
2.2 DATAINSAMLING	6
2.2.1 <i>Primärdata</i>	6
2.2.1.1 Insamling av primärdata.....	6
2.2.1.2 Urval.....	7
2.2.1.3 Intervjufrågornas struktur	8
2.2.2 <i>Sekundärdata</i>	9
2.2.2.1 Insamling av sekundärdata.....	9
2.3 VALIDITET OCH RELIABILITET	9
2.4 KÄLLKRITIK.....	10
2.5 SAMMANFATTNING.....	10
3 REFERENSRAM	11
3.1 SAMBAND REDOVISNING – BESKATTNING	11
3.2 OBESKATTADE RESERVER	11
3.2.1 <i>Historik</i>	12
3.3 PERIODISERINGSFOND	13
3.3.1 <i>Syfte</i>	13
3.3.2 <i>Räntebeläggning</i>	14
3.4 INVESTERING OCH FINANSIERING	15
3.5 RESULTATUTJÄMNING.....	15
3.5.1 <i>Överavskrivning</i>	16
3.5.2 <i>Periodisering av inkomster och utgifter</i>	16
3.5.3 <i>Avsättning</i>	17
3.6 SAMMANFATTNING.....	17
4 EMPIRI	18
4.1 FÖRETAGEN	18
4.1.1 <i>Avsättningens syfte</i>	18
4.1.2 <i>Räntebeläggning</i>	18
4.1.3 <i>Investering och finansiering</i>	19
4.1.4 <i>Resultatutjämnning</i>	20
4.2 KONSULTER	20
4.2.1 <i>Avsättningens syfte</i>	21
4.2.2 <i>Räntebeläggning</i>	21
4.2.3 <i>Investering och finansiering</i>	23
4.2.4 <i>Resultatutjämnning</i>	24
4.4 SAMMANFATTNING.....	25

5 ANALYS	26
5.1 AVSÄTTNINGENS SYFTE.....	26
5.2 RÄNTEBELÄGGNING	26
5.3 INVESTERING OCH FINANSIERING	27
5.4 RESULTATUTJÄMNING.....	28
5.5 SAMMANFATTNING.....	29
6 SLUTSATS	30
6.1 SLUTDISKUSSION	30
6.2 EGNA REFLEKTIONER	33
6.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	33
KÄLLFÖRTECKNING	34
BILAGOR:	
BILAGA 1: INTERVJUFRÅGOR TILL FÖRETAG.....	37
BILAGA 2: INTERVJUFRÅGOR TILL REDOVISNINGSKONSULTER	38
FIGURFÖRTECKNING:	
FIGUR 1: DISPOSITION	4

1 Inledning

Inledningsvis i detta kapitel beskrivs bakgrund och problemdiskussion, därefter presenteras den fråga författarna söker besvara samt de delfrågor som författarna delat upp huvudfrågan i. Vidare återfinns uppsatsens syfte samt de avgränsningar författarna har använt sig av under arbetet med uppsatsen. Avslutningsvis finns en beskrivning av uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund och problemdiskussion

I Sverige finns det ett starkt samband mellan redovisning och beskattning, därför är skattelagar och förändringar i dem något som företag måste ta hänsyn till i sin redovisning. Företagen kan använda sig av olika metoder för att justera den beskattningsbara vinsten, varav systemet med periodiseringsfonder är ett sätt. Systemet innebär att företaget gör en bokslutsdisposition i resultaträkningen vilken avspeglar sig som obeskattad reserv i balansräkningen och en skattecredit uppkommer, vilken försvinner vid den framtida återföringen av fonderna. Ursprungliga syftet med systemet är att underlätta egenfinansierade investeringar samt resultatutjämnning. I december år 2004 antog riksdagen en proposition med innebörden att periodiseringsfonderna skulle räntebeläggas, vilken regeringen lade fram som ett led i finansieringen av den sänkta förmögenhetsskatten samt den borttagna arvs- och gåvoskatten.

Räntebeläggningsen innebär att företagen skall betala skatt på en särskild schablonintäkt. Schablonintäkten utgörs av avsättningar till periodiseringsfonder multiplicerat med 72 procent av statslåneräntan i november två år före beskattningsåret.¹ Regeringens argument för förändring av skattereglerna för företag är att skattelättnader kommer att gynna ägarkollektivet och på så vis kommer företagen att påverkas positivt av detta. En räntebeläggning av periodiseringsfonder anses inte heller ge lika stor försämring av konkurrenskraften internationellt som exempelvis en förändring av den nominella skattesatsen troligtvis skulle ha gett, varför valet blev att finansiering bör ske inom ramen för de generösa möjligheterna företagen har till avsättning av vinster i systemet med periodiseringsfonder.²

Enligt regeringen kommer den kredit som uppkommer genom att företaget reserverar medel till periodiseringsfond i och med räntebeläggningsen att likställas med extern upplåning av kapital. Företagen har kvar möjligheten att jämna ut resultat mellan åren mot en räntekostnad på skattecrediten som uppstår genom avsättningen till periodiseringsfond. Likviditeten i företaget kommer näst intill inte påverkas och företagets möjligheter att kunna få tag i riskvilligt kapital kommer att kunna behållas genom räntebeläggning framför andra metoder som diskuterats såsom exempelvis avsättning till ett räntelöst konto.³

Regeringen bedömer att räntebeläggningsen av periodiseringsfonder inte kommer att innebära några större komplikationer för juridiska personer då det är en given procentsats som skall multipliceras med befintliga periodiseringsfonder. De ekonomiska konsekvenserna i och med räntebeläggningsen kommer i störst utsträckning att drabba de större företagen då dessa företag

¹ Sveriges Riksdag, *Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU17*, [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3120&doktyp=betankande&bet=2004/05:SkU17> (2005-11-21)

² Regeringen, *Räntebeläggning av periodiseringsfonderna, Proposition 2004/05:38* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/24/77/1dd49162.pdf> (2005-11-21), 8

³ *Ibid.*, 9

sätter av till periodiseringsfonder i större utsträckning än vad småföretag gör. Av aktiebolagen använde sig 60 procent av periodiseringsfondsystemet mellan åren 1995-2001. Bland de små bolagen utnyttjade 36 procent fonderna, medan 77 procent av de större bolagen gjorde det.⁴

Näringslivets skattedelegation (NSD)⁵ gav i ett remissyttrande till Finansdepartementet uttryck för oro över att förslaget skulle drabba företagssektorn negativt. En av synpunkterna var att förslaget även kommer att drabba mindre aktiebolag, vilka spelar en mycket viktig roll för landets tillväxt och därmed borde vara förskonade från skatteskärpningar. Ytterligare synpunkter var att företagen underställs fler krångliga regler samt att räntebeläggningsen ger ökade kostnader, vilket i praktiken leder till minskat utnyttjande av periodiseringsfonder.⁶

FAR (tidigare Föreningen Auktoriserade Revisorer) avstyrkte i ett remissyttrande till Finansdepartementet förslaget om räntebeläggning av periodiseringsfonder. Motiveringen var att det kommer att leda till en större komplexitet för företagen vilket speciellt kommer att missgynna de mindre bolagen då dessa inte har tillgång till samma kompetens och inte har lika stora resurser som de större bolagen.⁷

Företagarna, en av Sveriges största företagorganisationer, menade i en artikel att regeringens bedömning att räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna till största delen skulle drabba stora företag inte stämmer helt och hållet. Med hänvisning till siffror för år 2002 från SCB visade Företagarna på att små företag (0-49 anställda) står för ungefär 50 procent av de fonderade medlen, medan stora företag står för drygt 30 procent. Detta visar, enligt företagarna, på att små företag drabbas hårdare än stora företag av räntebeläggningsen, sett till det ackumulerade kapitalet.⁸

ATL Marknadsinformation har under våren 2005 genomfört en kvantitativ undersökning på uppdrag av Svenskt Näringsliv om hur större företag hanterat periodiseringsfonder i samband med räntebeläggning. Det visade sig där att en stor del av företagen inte kommer att använda sig av periodiseringsfonder i lika stor utsträckning i framtiden på grund av räntebeläggningsen.⁹

Åsikterna kring vad räntebeläggningsen får för effekter för företagen är vitt skilda, främst vad gäller hur påverkan blir på de mindre företagen. Regeringen anger att stora företag drabbas mest av räntebeläggningsen eftersom det är de som har mest medel i periodiseringsfonder, medan olika organisationer i remissyttrandet och artiklar givit uttryck för åsikten att räntebeläggningsen främst missgynnar mindre företag. En undersökning genomförd våren år 2005

⁴ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/97/44/5780efa4.pdf> (2005-11-21), 14

⁵ Består av: Stockholms Handelskammare, Föreningen Svenskt Näringsliv, Svensk Industriförening, Svenska Bankföreningen, Sveriges Försäkringsförbund samt Fastighetsägarna Sverige

⁶ Näringslivets skattedelegation, *Yttrande över Finansdepartementets utkast till Lagrådemiss om räntebeläggning av periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: [http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/\\$FILE/YT2004%2D251%2DBILAGA.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/$FILE/YT2004%2D251%2DBILAGA.pdf) (2005-11-23)

⁷ FAR, *Om räntebeläggning av periodiseringsfonderna (Fi2004/4375)* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.far.se/doc/Fi2004.4375.doc> (2005-11-23)

⁸ Företagarna / periodiseringsfond, *Periodiseringsfonderna: Finansdepartementets märkliga matematik* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.foretagarna.se> (2005-11-23)

⁹ Svenskt Näringsliv, *Räntebelagda periodiseringsfonder – Kvantitativ undersökning om företags hantering av räntebeläggningsen på periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: [http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationer/view/088C847F479EC818C12570830023A962/\\$File/PUB200509-014-Bilaga.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationer/view/088C847F479EC818C12570830023A962/$File/PUB200509-014-Bilaga.pdf) (2005-11-15), 3,7

visar att räntebeläggningsen orsakat en minskning i användandet av periodiseringsfonder bland större företag, vilket ligger i linje med hur NSD tror att användandet kommer att utvecklas. Författarna har dock inte sett någon tidigare undersökning om hur mindre påverkas av räntebeläggningsen.

1.2 Problem

Med utgångspunkt i bakgrunden och problemdiskussionen har författarna kommit fram till uppsatsens huvudfråga:

Hur påverkar räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna mindre företag?

För att underlätta besvarandet av och öka förståelsen för frågan formuleras även tre delfrågor:

- *Hur har mindre företag hanterat sina periodiseringsfonder i samband med räntebeläggningsen?*
- *Hur påverkas mindre företags investeringsmöjligheter av räntebeläggningsen?*
- *Hur påverkas mindre företags möjligheter till resultatutjämnings av räntebeläggningsen?*

1.3 Syfte

Denna uppsats syftar till att ta fram en grund för en kvantitativ studie av hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna. Uppsatsen skulle kunna användas som stöd för en marknadsundersökning av hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonder.

1.4 Avgränsningar

Räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna berör enbart juridiska personer och författarna avgränsar sig inom denna kategori till aktiebolag. Eftersom det finns en del kunskap om hur stora företag agerar i och med förändringen inriktar författarna sig på hur denna påverkar mindre företag¹⁰. Av praktiska skäl begränsas studien till Göteborgsregionen där författarna befinner sig. Frågeställningen ses utifrån två perspektiv, enskilda företags samt redovisningskonsulters då författarna saknar tillräckliga resurser för att undersöka alla tänkbara parter. Urvalet av redovisningskonsulter har skett på basis av att de ska arbeta främst med mindre företag eftersom det är den storleken på bolag som är av intresse för denna studie.

Då frågan är hur företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonder har författarna i företagsurvalet begränsat sig till de företag som har periodiseringsfonder i den senaste eller föregående årsredovisningen. Härigenom exkluderas de företag som inte har haft perio-

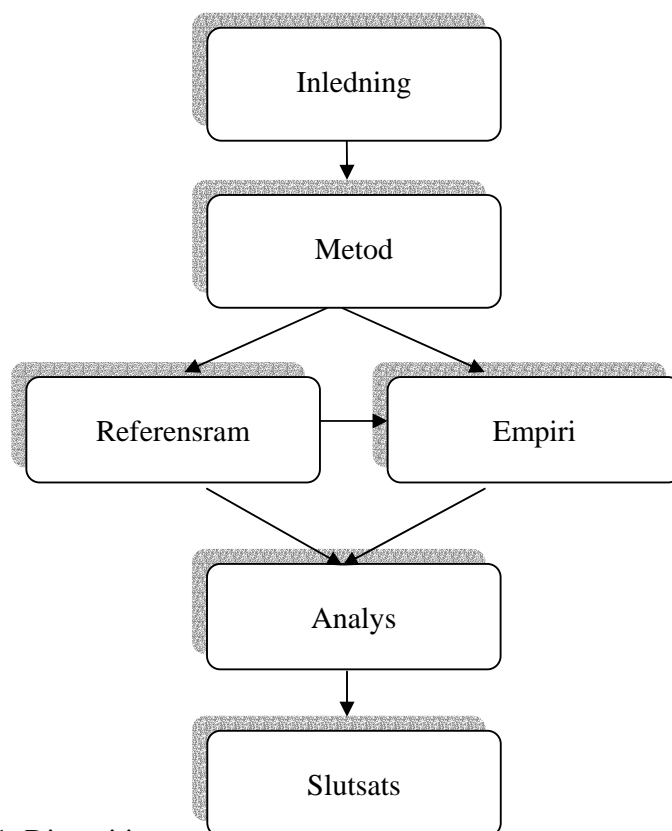
¹⁰ Författarna har här använt sig av Företagarnas definition av små företag, det vill säga företag med färre än 50 anställda.

diseringsfonder under denna tidsperiod, men har haft dem tidigare eller har haft planer på att börja använda sig av dem. Dessutom kan alla de företag som aldrig har satt sig in i systemet med periodiseringsfonder exkluderas. Vidare har författarna vid urvalet av deltagande företag enbart tittat på tillverkande företag eftersom de anser att dessa troligtvis har större incitament till att använda sig av periodiseringsfonder på grund av ett större kapitalbehov inför investeringar jämfört med tjänsteföretag.

Det förutsätts att läsaren har grundläggande kunskaper om redovisning och dess centrala begrepp, varför dessa inte ges grundläggande förklaringar.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

Figur 1 visar hur denna uppsats är uppbyggd. Det första kapitlet behandlar uppsatsens syfte och frågeställning samt frågeställningens bakgrund och gjorda avgränsningar. Det följande kapitlet beskriver hur författarna gått till väga under uppsatsens sammanställande och insamling av de data som den innehåller. Därefter följer två kapitel som delvis bygger på varandra, referensramen som innehåller den teori som ligger till grund för det följande kapitlet med insamlad empiri. Metoden ligger dock till grund för båda kapitlen. I analysen kopplas så den teoretiska referensramen och den mer praktiska empirin samman till en helhet, varefter de slutsatser som författarna har kommit fram till presenteras i det avslutande kapitlet.

Figur 1: Disposition

2 Metod

Kapitlet beskriver den metod som författarna använt under arbetet med denna uppsats. Inledningsvis beskrivs den vetenskapliga metoden, vidare finns en redogörelse för hur data har samlats in och hur författarna gått till väga i urvalet av undersökningsobjekt. Dessutom återfinns diskussioner kring validitet och reliabilitet samt källkritik. Avslutningsvis sammanfattas kapitlet.

2.1 Vetenskaplig metod

Vid en undersökning av samhällsvetenskaplig karaktär ställs författaren inför ett val av vetenskaplig metod där det finns två jämbördiga alternativ, kvantitativ respektive kvalitativ metod.¹ Valet av metod är beroende av undersökningens underlag och bör grundas i syftet. Det finns inget motsatsförhållande i valet, då olika metoder ofta kompletterar varandra. Genom en kombination av de båda metoderna kan en undersökning ofta ge en bredare bild av problematiken och bidra med mer kunskap.² Kvantitativ metod möjliggör generaliseringar och förklaringar av undersökningens utfall. Metoden innebär strukturering där frågeställningar och upplägg inte ändras efter att de en gång har fastställts samt att forskaren i hög grad styr processen. En styrka med metoden är möjligheten till generalisering och en svaghet är att det är svårt att säkerställa i förväg att den insamlade informationen är relevant för undersökningen.³

Den kvalitativa metoden möjliggör en mer fullständig förståelse för det undersökta ämnet jämfört med den kvantitativa och den kännetecknas av att relativt få forskningsobjekt studeras. Den kvalitativa metoden innebär flexibilitet angående vilka frågeställningar som behandlas och hur undersökningen är upplagd. Detta kommer till uttryck i avsaknaden av standardiserade frågeformulär vid kvalitativa intervjuer, då det eftersträvade resultatet är respondentens egen uppfattning. Styrningen från forskaren är av underordnad betydelse och öppenhet för ny kunskap och förståelse är viktigt. Metoden har en styrka i att förståelsen för frågeställningen blir bättre genom öppenheten men en svaghet i att forskarens utgångspunkt eventuellt inte är densamma genom hela undersökningen.⁴

I denna undersökning söker författarna en ökad förståelse för hur mindre företag påverkas av räntebeläggningen av periodiseringsfonder och har därför valt att använda sig av en kvalitativ metod. Det valda kvalitativa angreppssättet motiveras av att författarna härigenom får en möjlighet att föra en diskussion med respondenterna vilket inte är möjligt med den struktur som bör finnas i en kvantitativ metod. Författarna anser att en diskussion med respondenterna underlättar till att få fram de individuella uppfattningarna. Dessutom kan intervjuguiden med denna metod anpassas under undersökningens gång med hänsyn till tidigare erhållna svar, vilket ger ytterligare hjälp i att få fram den information som eftersöks. Vidare anser författarna att det inte är möjligt att ge en generell bild av problematiken med det urval som ligger till grund för denna uppsats.

¹ Idar M. Holme & Bernt K. Solvang, *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder* (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1997), 75

² Inga-Britt Lindblad, *Uppsatsarbete – en kreativ process* (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1998), 25

³ Holme & Solvang, *Forskningsmetodik*, 1997, 76-82

⁴ *Ibid.*, 76-82, 100-101

2.2 Datainsamling

Data som samlas in som underlag för en undersökning kan delas in i två grupper beroende av om forskaren själv medverkat i dess insamlande. Skillnaden ligger i att forskaren samlar in primärdata medan det är andra aktörer som har samlat in informationen som ligger till grund för sekundärdata. Vid primärdata kan forskaren styra hur insamlandet sker då det är baserat på undersökningens syfte. Så är inte fallet vid användandet av sekundärdata eftersom dess insamlande har baserats på frågeställningar som dess författare önskat besvara.⁵ För att kunna besvara frågeställningen i föreliggande uppsats har författarna använt sig av både primär- och sekundärdata. Information från de undersökta företagen samt utvalda redovisningskonsulterna utgörs av primärdata medan referensramen har baserats på sekundärdata.

2.2.1 Primärdata

Insamling av primärdata kan ske genom metoder som exempelvis intervju- eller enkätundersökning. Vilken metod som väljs bör baseras på problemställningen och forskaren måste ha i åtanke att varje metod har sina egna problem.⁶ Nedan diskuteras de val som författarna har gjort vid insamlandet av primärdata till denna uppsats.

2.2.1.1 Insamling av primärdata

Undersökningar, som baseras på frågor, kan delas in i två huvudtyper, intervju- och enkätundersökningar. Särskiljande är att respondenterna i en enkätundersökning får frågorna skriftligt och själva antecknar svaren medan frågorna ställs muntligt vid intervjuer och svaren registreras av intervjuaren.⁷ Intervjuer kan delas upp i två olika huvudformer, personliga intervjuer eller telefonintervjuer. Telefonintervjuer är tidsbesparande jämfört med personliga intervjuer men har en nackdel i avsaknaden av visuell information.⁸

Personliga intervjuer kan vara allt från starkt strukturerade och standardiserade intervjuer till helt informella samtal beroende på vad som bäst passar undersökningens syfte. Helt informella samtal medför en problematik kring värdet av den insamlade informationen då det ofta blir svårt med jämförbarheten. Att använda sig av öppna frågor är ett angreppssätt med låg grad av strukturering och standardisering som med fördel kan användas för att undersöka attityder. Fördelar med personliga intervjuer är bland annat att forskaren kan använda sig av visuella hjälpmedel för att förtydliga sina frågor samt att respondenten kroppsspråk kan vägas in i de erhållna svaren. Bland nackdelarna med metoden kan nämnas att den kan vara tidskrävande, speciellt vid ostrukturerade intervjuer, och att intervjuarens egna reaktioner och kroppsspråk kan påverka hur respondenten svarar på frågorna.⁹ Enligt Jacobsen är det fördelaktigt att spela in intervjuer på band eftersom det i den kvalitativa analysen är viktigt att kunna använda illustrerande citat i analysen vilket underlättas vid inspelning av intervjun.¹⁰

⁵ Dag I. Jacobsen, *Vad, hur och varför? – Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen* (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2002), 152-153

⁶ Ibid, 152, 189-191

⁷ Karl E. Rosengren & Peter Arvidson, *Sociologisk metodik*, 5:e upplagan (Malmö, Sverige: Liber, 2002), 140-141

⁸ Ib Andersen, *Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod* (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1998), 171-174

⁹ Ibid, 171-173

¹⁰ Jacobsen, *Vad, hur och varför?*, 2002, 249

Då syftet är att utreda hur företagen påverkas av räntebeläggningsen anser författarna att enkätundersökning inte är att föredra eftersom det där är svårt att fråga om attityd och uppfattning och har därför istället valt att intervjua de utvalda respondenterna. Valet av personliga intervjuer grundas på att författarna anser att de är att föredra framför telefonintervjuer då ett möte ger större möjligheter till diskussion kring ämnet och att möjligheten till tolkning av kroppsspråket kan ge ytterligare information. För att underlätta citering i presentationen av respondenternas svar har författarna valt att använda sig av en bandspelare för att spela in intervjuerna.

2.2.1.2 Urval

Hur urvalet av forskningsobjekt sker är av stor betydelse i undersökningen, eftersom ett felaktigt urval kan ge ett resultat som saknar värde vid en jämförelse med författarnas utgångspunkt. Även om ett helt representativt urval inte är det högst prioriterade kriteriet när forskningsobjekt väljs ut till en kvalitativ undersökning är det ändå viktigt att inte göra ett slumpmässigt urval. Då den kvalitativa undersökningen syftar till att ge ökad förståelse för det undersökta ämnet är det av vikt att urvalet baseras på kriterier som är teoretiskt och strategiskt underbyggda. För att få den information som efterfrågas är det viktigt att intervjua personer som kan antas ha god kunskap om ämnet. Det är av betydelse att skilja på informant- och respondentintervjuer eftersom dessa troligtvis ger olika infallsvinklar på problematiken. Vid en informantintervju är respondenten en person med god inblick i den undersökta företeelsen utan att vara delaktig i denna, även kallad ersättningsobservatör, till skillnad från en respondentintervju där en person intervjuas som är direkt delaktig i den studerade företeelsen.¹¹

Då uppsatsen syftar till att belysa hur mindre företag påverkas av räntebeläggningsen av periodiseringsfonder har respondentintervjuer genomförts med representanter för utvalda företag. Även informantintervjuer har använts i undersökningen, eftersom författarna anser att redovisningskonsulter är att anse som informanter i förhållande till frågeställningen. Att även genomföra informantintervjuer grundar författarna på uppfattningen att redovisningskonsulter troligtvis ger ytterligare information eftersom de har kontakt med ett flertal företag vardera och därmed kan bidra till en bredare bild av problemområdet.

Ett första urval av företag baserades på en sökning i databasen Affärsdata efter företag som passade in på gjorda avgränsningar, det vill säga aktiebolag av viss storlek, geografiskt område samt verksamt inom den tillverkande sektorn. Därefter sorterade författarna bort de företag som i översiktsskildern i Affärsdata inte uppvisade obeskattade reserver. I nästa steg av urvalet uteslöt författarna de företag som inte hade några periodiseringsfonder i vare sig den senaste årsredovisningen eller näst senaste. Detta gjordes eftersom räntebeläggningsen påverkar de fonder som fanns vid ingången av år 2005 och för att inte missa de företag som löst upp fonderna på grund av räntebeläggningsen användes de senaste två årens årsredovisningar. Som sista steg i urvalsprocessen ringde författarna upp de kvarvarande potentiella intervjuobjekten och bokade intervjuer med dem som var intresserade av att delta i studien. Av 40 kontaktade företag var det bara tre som var intresserade av att ställa upp på intervju angående våra frågor. Flertalet av de kontaktade företagen som valde att inte medverka i undersökningen uppgav att det var företagets revisor eller redovisningskonsult som hanterade frågor kring periodiseringsfonder och att företaget oftast följde dennes råd. Övriga uppgav tidsbrist som orsak till att de inte kunde medverka.

¹¹ Holme & Solvang, *Forskningsmetodik*, 1997, 101-104

Vid urvalet av vilka redovisningskonsulter som kontaktades inför ett eventuellt deltagande i studien använde sig författarna av en lista på medlemmar i Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF). Att just detta förbund valdes baserades bland annat på att SRF arbetar för att dess medlemmar skall vara ett självklart val för småföretagen och dessutom anser förbundet att det är den ledande branschorganisationen för redovisnings- och ekonomikonsulter i Sverige¹². Det finns krav på utbildning och erfarenhet inom yrket för att bli medlem i förbundet, vilket författarna anser ger en viss garanti för medlemmarnas kunskaper och kvaliteten på deras arbete. Urvalet skedde genom en sökning i SRF:s medlemslista¹³ efter konsulter verkamma i Göteborgsområdet, varvid författarna fick fram en lista på 93 namn. Dessa kontaktades via mail, dock valde författarna att endast ta kontakt med en konsult i de fall då flera konsulter på samma firma är medlemmar i SRF, varvid den som var överst på listan valdes ut. Detta resulterade i ett utskick till 69 konsulter och av dessa svarade 15 stycken varav sex ansåg sig ha möjlighet att besvara våra frågor, med vilka intervjutid bokades.

2.2.1.3 Intervjufrågornas struktur

Enligt Andersen finns det flera alternativ för hur en intervju kan vara upplagd och vilket som väljs beror på syftet med intervjun och hur väl insatt intervjuaren är i ämnet. En helt standardiserad intervju har frågor som är desamma för varje respondent vad gäller både formulering och ordningsföljd till skillnad från den öppna ostrukturerade intervjun som är fri till sin utformning. En öppen intervju används ofta för att få en djupare förståelse för ämnet och ställer höga krav på intervjuaren, då denne skall lyssna och tolka svaren för att kunna ställa följdfrågor utan att äventyra den förtroelighet som situationen kräver. När forskaren har mer kunskap om problemområdet, men fortfarande är öppen för nya synvinklar, kan en delvis strukturerad intervju användas. Här finns en utarbetad frågeguide att utgå ifrån, men ämnena kan beröras i valfri ordningsföljd.¹⁴

Eftersom det är hur företagen påverkas av räntebeläggningen som är uppsatsens problemområde anser författarna att den strukturerade intervjun ej är en tillfredställande metod då den inte ger möjlighet till följdfrågor. Ej heller den helt öppna intervjun är en tillfredsställande metod eftersom författarna anser att det är en fördel med en frågeguide som underlag för intervjun och denna inte finns vid den öppna intervjun. Därför har författarna använt sig av delvis strukturerade intervjuer vid insamlingen av det empiriska materialet eftersom det är den typ av intervju som ger författarna störst möjlighet att uppfylla syftet med uppsatsen. Frågeguiden¹⁵ fastställdes i förväg och har använts som en mall för vilka områden författarna önskade beröra under intervjun. Beroende på hur respondenten svarat på den övergripande frågan har följdfrågor ställts för att därigenom kunna tydliggöra vissa aspekter och samband. För att kunna få så mycket information som möjligt om problemområdet skickade författarna ut de övergripande frågorna till respondenterna i förväg. Respondenten fick därmed en möjlighet att förbereda sig inför intervjun, vilket författarna anser ökade möjligheten till mer fullständiga svar.

¹² Sveriges Redovisningskonsulters Förbund/Om SRF *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.srfkonsult.se/> (2005-11-29)

¹³ Sveriges Redovisningskonsulters Förbund/sök konsult/ort/Göteborg, *Kvalitetsdeklarerade konsulter i hela landet* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.srfkonsult.se/> (2005-11-29)

¹⁴ Andersen, *Den uppenbara verkligheten*, 1998, 152, 161-163

¹⁵ Frågeguide till företagsrepresentanterna återfinns i Bilaga 1 och till konsulterna i Bilaga 2

2.2.2 Sekundärdata

Vid insamling av sekundärdata är de viktigaste aspekterna hur dokument och litteratur väljs ut och i vilken grad materialet är trovärdigt. Det största problemet vid användning av sekundärdata är att materialet insamlats för ett annat syfte och inte alltid går att använda till det som forskaren önskar.¹⁶

2.2.2.1 Insamling av sekundärdata

Det finns inte något enda rätt tillvägagångssätt för att hitta litteratur, utan olika metoder kompletterar varandra. Generellt kan inledande litteratursökning anses ske på två olika sätt; systematiskt eller osystematiskt. Systematisk sökning innebär att författaren letar i databaser efter relevant litteratur med hjälp av sökord eller klassifikationskoder. När litteratur hittats kan referenser i denna ofta ge ytterligare material inom ämnet. Detta sätt att hitta material kallas för kedjesökning.¹⁷

Författarna har till största delen använt sig av den systematiska metoden vid informationsökningen. Sökning har skett med hjälp av sökord, bland annat periodiseringsfond, obeskattade reserver, investering, redovisning och beskattning. Vid sökningen har ett flertal källor använts, exempelvis databaser via Göteborgs Universitetsbibliotek (GUNDA, Affärsdata och FAR Komplet), det nationella biblioteksdatasystemet LIBRIS och Internet. Vidare har kedjesökning använts för att hitta relevant material som inte omfattas av de valda sökorden.

2.3 Validitet och reliabilitet

När kriterier fastställts för vad som krävs av ett empiriskt material för att detta skall falla under det undersökta begreppet finns alltid risken för att de uppställda kriterierna är felaktiga och därmed stjälper hela undersökningen. För att minimera den risken kan undersökningens validitet och reliabilitet granskas. Med validitet menas i hur stor utsträckning undersökningen mäter det som avsetts att mäta, reliabiliteten är däremot beroende av hur undersökningen är genomförd och dess tillförlitlighet. Det spelar ingen roll om måtten är valida om undersökningen saknar reliabilitet.¹⁸

Vid en kvalitativ studie är validitet och reliabilitet så tätt sammanflätade att det vanligtvis bara är validitet som används. Validitet har här en något vidare mening och är inte enbart kopplat till insamlingen av data utan återfinns i alla delar av forskningsprocessen. Exempel på viktiga områden är hur det mångtydiga fångas och hur forskaren lyckas med underlaget för en trovärdig tolkning av det studerade området. Tolkningar av resultaten har en central roll för validiteten och därmed blir det viktigt att dessa tillför kunskap. Eftersom varje forskningsprocess är unik går det inte att ge allmängiltiga regler för hur validiteten säkras, dock finns det några generella aspekter. Viktigast är dock att den kvalitativa analysen har en god inre logik och kan ses som en helhet eftersom det inte finns något yttre objekt att relatera till.¹⁹

¹⁶ Jacobsen, *Vad, hur och varför?*, 2002, 186-187

¹⁷ Rainer Nyberg, *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar – med stöd av IT och Internet*, 4:e upplagan. (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2000), 164-165

¹⁸ Ulf Bjereld, Marie Demker & Jonas Hinnfors, *Varför Vetenskap?*, 2:a upplagan (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2002), 108, 111

¹⁹ Runa Patel & Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 3:e upplagan (Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2003), 102-105

Författarna har använt sig av många olika källor till referensramen för att därigenom kunna få fram mer validitet i den sammanställda teorin. Vid intervjuerna användes både bandspelare och vanliga anteckningar för att därigenom kunna fånga reaktioner från den intervjuade som inte skulle ha märkts på bandet. I stort har dock de inspelade intervjuerna transkriberats ordagrant för att därigenom försöka minska risken för att göra felaktiga tolkningar och försöka höja validiteten. Vad gäller tolkningen av insamlad data så har författarna försökt att få så god logisk följd som möjligt för att därigenom kunna få bättre validitet i analys och slutsatser.

2.4 Källkritik

Källgranskningens första fas, observation, börjar direkt efter att problemställningen är fastställd. Eftersom det i praktiken inte är genomförbart för forskaren att skaffa sig en total överblick över problemområdet blir en sällningsprocess nödvändig och då denna ofta baseras på tillfälligheter skulle ett skevt material kunna erhållas. Det är därför viktigt att beskriva källorna och deras tendenser sakligt. Därefter granskas källornas ursprung, bland annat om källan är vad den utger sig för att vara, vem som står bakom den och dess primära syfte, för att därigenom kunna besluta om hur källan skall användas och hur stor tilltro som kan sättas till den. Tredje fasen, tolkning, innefattar att bedöma källans avsikter och syften. Det är då viktigt att ha i åtanke att dess syfte ofta är något annat än den egna frågeställningen. Slutfasen i källgranskningen är att bedöma källans användbarhet i den egna forskningen, varvid källans trovärdighet blir ett centralt begrepp.²⁰

Författarna har försökt att hålla ovanstående process i åtanke genom hela arbetet med denna uppsats. Risken för skevhet i det erhållna materialet har författarna försökt minimera genom att i litteratursökningen söka på så många ledord som möjligt för att sedan sälla i det insamlade materialet. Både vid insamling av sekundär- och primärdata har författarna försökt ta hänsyn till vem som säger vad och varför, för att därigenom minska risken för att tolka den erhållna informationen på ett felaktigt sätt. Vad gäller den insamlade empiriska informationen så anser författarna att de uttalande som respondenterna gjort får anses vara tillförlitliga, eftersom författarna anser att det inte finns någon uppenbar anledning för respondenterna att ge icke tillförlitliga svar. Dock skulle undersökningens slutsatser kunnat bli annorlunda om bortfallet av potentiella respondenter inte varit lika stort.

2.5 Sammanfattning

Denna uppsats bygger på en kvalitativ metod där empirisk information samlats in genom personliga intervjuer. Deltagande företag har valts ut med hjälp av databasen Affärsdata, där författarna sökte efter tillverkande företag i Göteborgsregionen som har eller nyligen har haft periodiseringsfonder. På grund av ett stort bortfall ingår endast tre företag i undersökningen. De redovisningskonsulter som deltagit i undersökningen valdes ut med hjälp av en medlemslista på SRF: s hemsida och även bland dem var det ett stort bortfall, dock var det sex konsulter som ansåg sig ha möjlighet att delta i undersökningen. De övergripande frågorna skickades i förväg men författarna ställde även kompletterande frågor vid intervjutillfället för att kunna få mer heltäckande svar. Litteratur har författarna sökt efter i olika databaser på Göteborgs universitetsbibliotek och genom kedjesökning utifrån referenser i hittad litteratur.

²⁰ Holme & Solvang, *Forskningsmetodik*, 1997, 130-165

3 Referensram

Här presenteras den teoretiska referensram som kommer att ligga till grund för den fortsatta uppsatsen. För att ge läsaren en inblick i hur periodiseringsfonder förhåller sig till redovisning inleder författarna med en översikt av sambandet mellan redovisning och beskattning samt obeskattade reserver. Därefter återfinns en redogörelse för periodiseringsfonder, dess syfte och historiken kring dess uppkomst. Vidare diskuteras investering och finansiering samt resultatutjämnning. Avslutningsvis återfinns en sammanfattning av kapitlet.

3.1 Samband redovisning – beskattning

Sambandet mellan redovisning och beskattning kan beskrivas utifrån tre klassificeringar; materiellt, formellt eller inget samband. Den inkomst som skall ligga till grund för beskattningen beräknas utifrån redovisningslagstiftningen och god redovisningssed där reglerna för redovisningen styr. Detta innebär att det redovisade resultatet godtas skattemässigt om det redovisas utifrån accepterade redovisningsregler och god redovisningssed, häri återfinns det materiella sambandet mellan redovisning och beskattning. Det formella sambandet innebär att de skatterättsliga reglerna styr redovisningens innehåll då särskilda skatteregler tillämpas för beräkning av inkomst med krav på att samma transaktion skall göras i redovisningen. För juridiska personer har avsättning till periodiseringsfond ett formellt samband där ett avdrag i deklarationen medges under förutsättning att avsättningen även görs i redovisningen. Inget samband föreligger om redovisning och beskattning var för sig har egna regelsystem utan inbördes koppling till varandra, redovisningen har här ingen betydelse för beskattningen av företaget.¹

Frikoppling mellan redovisning och beskattning, det vill säga inget samband dem emellan, finns i Sverige endast i koncernredovisningen.² För det enskilda företaget är sambandet mellan redovisning och beskattning kopplat till företagsstorleken. För små och medelstora företag kan skattereglerna vara viktigare än redovisningsregler i de fall dessa skiljer sig åt, då de har mindre möjlighet, tids- och kostnadsmässigt, att upprätta två redovisningar jämfört med stora företag. Enligt Falkman kan det bli problem när beskattningen skall utgå ifrån god redovisningssed eftersom denna kan ändras och det inte är säkert att skatteverkets bedömning följer ändringen.³

3.2 Obeskattade reserver

När ett företag kan göra en avdragsgill avsättning ett beskattningsår vilken sedan löses upp ett senare år kallas det, enligt Samuelson, att företaget har bildat en obeskattad reserv. I definitionen återfinns inget krav på att avsättningen även skall göras i redovisningen även om det kan finnas sådana krav i den specifika regleringen. När reserven löses upp ett senare beskattningsår uppkommer en skattepliktig intäkt som kan kvittas mot förluster som återfinns under detta år, att företaget har ett positivt resultat hindrar inte upplösningen. Grunden för beräkning av

¹ Skatteverket, *Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.skatteverket.se/download/18.18e1b10334e8bc8000114189/30501.pdf> (2005-11-22), 14

² Dag Smith, *Redovisningens språk 2:a upplagan* (Lund, Sverige : Studentlitteratur, 2000), 79

³ Pär Falkman, *Redovisning och skatt* (Malmö, Sverige: Liber Ekonomi, 2004), 117

avsättningen är som regel en bas kopplat till företaget, exempelvis inkomsten eller ett visst slags tillgångar.⁴

Bokslutsdispositioner är en post i resultaträkningen som kännetecknas av att den minskar företagets skattepliktiga resultat utan att utgöras av utgifter eller kostnader i ekonomisk mening. Därmed skapas en obeskattad reserv som företagen på olika sätt kan utnyttja i framtiden för att fastställa det skattepliktiga resultatet⁵. En bokslutsdispositions avdragsrätt från beskattning innebär vid en senare återföring skatteplikt. Om inte skatteplikt uppkommit vid en återföring skulle utnyttjandet leda till en definitiv skattelättnad men det faktum att den är skattepliktig betyder att företagen endast erhåller en skattecredit.⁶ I Sverige har det funnits stora möjligheter för företag att göra bokslutsdispositioner och detta har bidragit till stora möjligheter att konsolidera verksamheten med obeskattade reserver. I skattereformerna under början av 1990-talet togs många av möjligheterna till bokslutsdispositioner bort. I dagsläget finns i princip bara överavskrivningar och avsättning till periodiseringsfond kvar.⁷

Genom att använda sig av avsättning till skattemässiga reserver uppkommer ekonomiska fördelar för företagen, vilka består i att den effektiva skattesatsen blir lägre än den nominella och att en skattecredit uppstår för företagen. Företaget måste hitta en avkastning för de avsatta medlen som är högre än inflationen för att avsättningen skall vara till fördel för företaget. Om avsättningen förs tillbaka i en förlustsituation blir dock fördelen definitiv för företaget. Detta innebär att avsättningar i förlustutjämnande syfte troligtvis är av störst betydelse då en återföring av periodiseringsfond vid förlustår inte kommer att leda till någon beskattning av avsättningen. Avsättning till periodiseringsfond är den enda möjligheten som finns för företag att förlustutjämna bakåt i tiden. Om företaget inte sätter av till periodiseringsfond ett år då företaget går med vinst förloras en möjlighet till återföring vid en eventuell framtida förlust.⁸

3.2.1 Historik

Genom att sätta av till obeskattade reserver görs avsteg från skatteårets slutenhet och den reella skattesatsen sänks. Denna möjlighet tillkom inte långt efter att beskattningsårets slutenhet infördes år 1928.⁹ Ett exempel är investeringsfonder vars syfte var att flytta investeringar från högkonjunktur till lågkonjunktur. Ett problem med detta system var att företag kunde sätta av till fonden och sedan använda de likvida tillgångarna till omedelbara investeringar vilket motverkade systemets syfte.¹⁰ Investeringsfondssystemet avskaffades tillsammans med flera andra reserveringsmöjligheter som en del i skattereformen år 1990. Istället infördes en ny möjlighet att sätta av till obeskattade reserver, nämligen skatteutjämningsreserv (Surv).¹¹ Att inte helt avskaffa företagets reserveringsmöjligheter motiverades med att det ansågs angeläget att jämna

⁴ Lars Samuelson, *Förlustutjämning – en skatterättslig studie* (Uppsala, Sverige: Iustus Förlag AB, 1994), 176-177

⁵ Mats Tjernberg, *Periodiseringsfonder – och andra obeskattade reserver* (Uppsala, Sverige: Iustus Förlag AB, 2004), 11, 84

⁶ Göran Grosskopf & Gunnar Rabe, *Det svenska skattesystemet - del 2* (Malmö, Sverige: Snogeholms Utbildnings AB, 1990), 83-84

⁷ Gunnar Rabe & Johan Bojs, *Det svenska skattesystemet*, 18:e upplagan (Stockholm, Sverige: Norstedts Juridik AB, 2005), 352

⁸ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 14-15

⁹ Samuelson, *Förlustutjämning – en skatterättslig studie*, 1994, 17-18

¹⁰ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 48-50

¹¹ Grosskopf & Rabe, *Det svenska skattesystemet – del 2*, 1990, 139, 145

ut kostnaden för investering med eget och främmande kapital och dessutom att ge företagen en viss möjlighet att kvitta en förlust mot tidigare vinster.¹²

Vid 1993 års företagsskattereform var tanken att företagsskattesatsen skulle sänkas och att företagens utrymme för avsättningar skulle begränsas. Denna önskan ledde till att bolagsskatten sänktes från 30 till 28 procent och att den så kallade surven avskaffades. Att bolagsskatten sänktes med två procentenheter sågs som en blygsam förändring och motiverade ett införande av periodiseringsfonder vilka syftade till att stimulera företagen att investera med eget kapital samt möjliggjorde, på ett relativt okomplicerat sätt, förlustutjämnning mellan åren för företagen.¹³

3.3 Periodiseringsfond

Med undantag för dödsbon skall juridiska personer, som är tvungna att upprätta årsbokslut, vid reservering till periodiseringsfond göra denna i räkenskaperna där varje års avsättning till periodiseringsfond skall bilda en egen fond.¹⁴ För ovanstående personer medges avdrag för avsättning till periodiseringsfond med 25 procent av beskattningsårets skattemässiga resultat före avsättning. Det finns inga regler om vad periodiseringsfonderna skall användas till eller vid vilken tidpunkt de skall lösas upp, förutom huvudregeln att en avsättning till periodiseringsfond skall återföras senast sjätte året efter det år avsättningen gjordes. En återföring ökar underlaget för en ny möjlig avsättning till periodiseringsfond med återföringsbeloppet.¹⁵

En avsättning till periodiseringsfond innebär att de utdelningsbara medlen i företaget minskar. Avsättningen skall för aktiebolag redovisas som en skuldpost i balansräkningen men det krävs inte att en viss sorts tillgång skall motsvara skulden vilket kan betyda likviditetsproblem för företag vid en framtida upplösning av fonderna. Detta problem blir särskilt påtalande om den likviditetshöjande avsättningen använts till investeringar.¹⁶

3.3.1 Syfte

Syftet med införandet av ett system med periodiseringsfonder var att stimulera egenfinansiering av företagens investeringar samt att på ett relativt smidigt sätt möjliggöra förlustutjämnning bakåt i tiden.¹⁷

I litteraturen anger en författare att de viktigaste ekonomiska effekterna som uppkommer för företagen i och med införandet av systemet med periodiseringsfonder är att det ger möjlighet till förlustutjämnning bakåt i tiden samt skattefri konsolidering. Som en tänkbar positiv effekt nämns även att tillgängligheten till kapital kan bli större och att investeringar kan tänkas underlättas för företag som befinner sig i expansionsläge och som genererar vinster.¹⁸ En annan författare anser att en avsättning till periodiseringsfond är ett medel för resultatutjämnning och

¹² Finansdepartementet, *Reformerad företagsbeskattning – del 1 Motiv och lagförslag* (Stockholm, Sverige: Allmänna Förlaget, 1989), (SOU 1989:34), 216

¹³ Göran Grosskopf, Gunnar Rabe och Gunnar Johansson, *Det svenska skattesystemet*, 8:e upplagan (Kristianstad, Sverige: Fritzes Förlag AB, 1995), 494

¹⁴ Peter Kindlund, Bo Svensson & Olof Dreij, *Skatte- och deklarationshandboken 2005*, 29:e upplagan (Finland: Natur & Kultur/Fakta etc./Tholin & Larsson, 2005), 346

¹⁵ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 82-83, 89

¹⁶ *Ibid.*, 77

¹⁷ Grosskopf, Rabe & Johansson, *Det svenska skattesystemet*, 1995, 494

¹⁸ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 78

att systemet syftar till att stimulera egenfinansiering, istället för lånefinansiering, vid expansion.¹⁹

3.3.2 Räntebeläggning

Från och med 1 januari år 2005 gäller enligt lag att periodiseringsfonder hos juridiska personer skall räntebeläggas. Som anledning till att enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i ett handelsbolag inte berörs anger regeringen, enligt Anderson, Eréus och Tivéus, att skattereglerna redan är komplicerade för dessa, varför de inte skall betungas med ytterligare ett moment. Räntebeläggningsen innebär att en schablonintäkt skall beräknas på de avsatta periodiseringsfonderna varvid räntan blir den skatt som intäkten ger upphov till. Schablonintäkten behandlas inte annorlunda än andra intäkter, vilket innebär att den till exempel kan ligga till grund för avsättning till periodiseringsfond.²⁰ Införandet av räntebeläggningsen medför att den skattemässiga fördelen med periodiseringsfonder i stort sett har försvunnit, fördelen med resultatutjämning blir dock densamma.²¹

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2005 ändrad procentsats för avsättningen samt räntebeläggning av periodiseringsfonder som två alternativ för att finansiera de föreslagna skattelättnaderna vilka båda skulle påverka skatten på egenfinansierade investeringar. Räntebeläggningsen anses dock av regeringen vara den enda av dessa metoder som inte skulle ge någon väsentlig påverkan på periodiseringsfondernas resultatutjämningseffekt. Regeringen har även angivit att det finns förväntningar på att avsättningarna till periodiseringsfonder ökar under den närmaste tvåårsperioden samt att räntan stiger, varför det beräknas att skatteintäkten från räntebeläggningsen kommer att öka.²²

ATL Marknadsinformation har under våren 2005 genomfört en kvantitativ undersökning på uppdrag av Svenskt Näringsliv om hur företag hanterat periodiseringsfonder i samband med räntebeläggningsen. Som grund för undersökningen låg hypotesen att företag återfört tidigare avsättningar till periodiseringsfonder samt avstått från att göra nya i och med räntebeläggningsen. Undersökningen riktade sig främst till 1200 aktiebolag med stora obeskattade reserver i bokslutet för 2003-12-31²³. Av 1409 utskickade enkäter erhöles cirka 65 procent användbara svar, av vilka det framkom att cirka 64 procent hade periodiseringsfonder varav cirka 30 procent löst upp någon del av dem. Av dessa 30 procent uppgav 63,7 procent att återföringen av fonderna helt och hållet berodde på räntebeläggningsen och 12,9 procent att det delvis berodde på räntebeläggningsen. Enligt undersökningen har den införda räntebeläggningsen medfört att företagets framtida användning av periodiseringsfonder kommer att påverkas. Av de företag som hade periodiseringsfonder anger 2/3 att de på grund av räntebeläggningsen kommer att sätta av mindre eller inte alls till periodiseringsfonder i framtiden.²⁴

¹⁹ Eleonor Alhager & Magnus Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning – en introduktion*, 2:a upplagan (Uppsala, Sverige: Middleglade Publishing AB, 2004), 37

²⁰ Mari Andersson, Anita Saldén Eréus & Ulf Tivéus, *Inkomstskattelagen – en kommentar del II 29-66 kap 2005 års utgåva*, (Stockholm, Sverige: Norstedts Juridik AB, 2005), 899-900

²¹ Rabe & Bojs, *Det svenska skattesystemet*, 2005, 353

²² Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]., 212, 228

²³ Svenskt Näringsliv, *Uppskatning av återförda periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: [http://sn.svensknaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationer/view/088C847F479EC818C12570830023A962/\\$File/PUB200509-014.pdf](http://sn.svensknaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationer/view/088C847F479EC818C12570830023A962/$File/PUB200509-014.pdf) (2005-11-15)

²⁴ Svenskt Näringsliv, *Räntebelagda periodiseringsfonder – Kvantitativ undersökning om företags hantering av räntebeläggningsen på periodiseringsfonder* [Elektronisk]., 3,5, 7

3.4 Investering och finansiering

Eftersom en investering oftast innebär en utbetalning som följs av inbetalningar först i senare skeden krävs det finansiering för att kunna investera och denna kan ske antingen internt eller externt. Extern finansiering är lån från kreditgivare medan den interna finansieringen kan delas upp i kvarhållna beskattade vinster och obeskattade reserver. Obeskattade reserver bildas främst då ett företag försöker minimera inbetalningen av skatt till staten, men blir även en källa till finansiering av investeringar. Ett nystartat företag har två möjligheter att skaffa det nödvändiga kapitalet, nytillskott från ägarna eller lån, medan ett äldre företag utöver dessa möjligheter dessutom kan spara ihop en del av kapitalet genom avskrivningar, avsättningar till obeskattade reserver och ej utdelade vinster.²⁵

I en förstudie publicerad 1982 om statens möjlighet att påverka företagens investeringsbeteende konstateras att de åtgärder som vidtagits av staten under 1960- och 1970-talen för att öka företagens investeringar inte har medfört att den totala nivån på investeringarna ökat. Enligt studien har ej heller investeringsbegränsande åtgärder varit ett effektivt instrument för staten. Dessutom påvisas att ju större antal insatser för att påverka investeringsbeteendet desto sämre blir troligen företagens möjligheter att utnyttja dessa.²⁶

Räntefria krediter är av stor betydelse för ett företags finansiering och bör utnyttjas i så hög grad som möjligt, dock utan att ett beroende av kreditgivaren skapas. Som exempel på räntefria krediter kan nämnas leverantörskredit, förskott från kund och skattedelen av obeskattade reserver. Väntade förändringar i regelverket är viktiga att ta med i beräkningen när en finansiell strategi byggs på räntefria krediter. Ett exempel på en regelförändring som kan sätta ett företag i svårigheter är när en kreditgivare börjar ta ränta på tidigare räntefria krediter. Dessutom måste det tagas i åtanke att stora och små företag har olika stor möjlighet att utnyttja räntefria krediter. De större företagen kan ofta förhandla fram bättre villkor i kraft av större volymer och bättre kreditvärdighet.²⁷

För mindre företag är beskattningen av särskilt stor vikt då dessa företag oftast inte har samma tillgång till marknaden med riskkapital som större företag. Ur likviditetssynpunkt är därför en avdragsgill reservering som leder till en räntefri skattekredit viktig för dessa.²⁸ Lodin menar att mindre företag oftast är beroende av egna upparbetade vinster och ägartillskott just för att de inte har samma tillgång till riskkapital som de större bolagen. För de företag som har ont om tillgångar som kan belånas blir då möjligheter till avsättning till obeskattade reserver av extra stor vikt.²⁹

3.5 Resultatutjämning

När ett företags möjligheter till utjämning av inkomster mellan beskattningsår diskuteras är det grundläggande att ha i åtanke när i bokslutsprocessen utjämningen sker eftersom det finns två skilda sätt att jämma ut inkomsterna, resultat- och förlustutjämning. Skillnaden ligger i att

²⁵ Sandor Asztély, *Investeringsplanering*, 2:a upplagan (Stockholm, Sverige: Esselte Studium AB, 1977), 53, 62-63

²⁶ Statens industriverk, *Företagens investeringsbeteende – förstudie* (Stockholm, Sverige: LiberFörlag, 1982), (SIND 1982:14), 19, 29-30

²⁷ Örjan Hallgren, *Finansiell styrning och strategi*, 7:e upplagan (Helsingborg, Sverige: Ekonomibok förlag AB, 2001), 204-206

²⁸ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 43

²⁹ FAR Komplet / bolagsskattereform, Sven-Olof Lodin, *Bolagsskattereformerna i Norden – en jämförelse* (Skattenytt 4, 1994) [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.farkomplett.se/> (2005-12-15)

resultatutjämnning innebär att reglera resultatet före skatt med hjälp av exempelvis obeskattade reserver eller koncernbidrag medan förlustutjämnning sker om ett negativt resultat efter bokslutsdispositioner regleras mot tidigare eller senare års vinster.³⁰

Författarna till denna uppsats anser att den förlustutjämnning som periodiseringsfonder kan ge upphov till ligger inom vad som av Samuelson anses vara resultatutjämnning, varför endast denna del av utjämningsmöjligheterna diskuteras vidare. Nedan följer en presentation av möjligheter för resultatutjämnning som nämns i litteraturen, men dock inte systemet med periodiseringsfonder vilket finns beskrivet i ett tidigare avsnitt.

3.5.1 Överavskrivning

För inventarier finns det ett utrymme att skapa obeskattade reserver genom överavskrivning där denna utgörs av skillnaden mellan planenlig bokföringsmässig avskrivning och högsta tillåtna skattemässiga avskrivning. På så vis kan företag använda avskrivningar för ett resultatreglerande ändamål genom att skriva av ett högre belopp än vad som är obligatoriskt. Samma utrymme att skapa obeskattade reserver finns även för vissa rättigheter som till exempel patent, licenser, varumärken och goodwill, då reglerna kring avskrivning på inventarier även får användas för dessa.³¹

Bokföringsnämndens (BFN) vägledning vid redovisning av materiella anläggningstillgångar anger att tillgångars redovisade värde är det värde som tas upp som en tillgång i balansräkningen. Vidare skall överavskrivningar i enlighet med årsredovisningslagen (ÅRL) inte påverka det redovisade värdet vilket innebär att det enligt denna inte finns någon begränsning att lösa upp överavskrivningarna.³² En överavskrivning på materiella tillgångar kan liksom periodiseringsfonder användas för att täcka framtida underskott i verksamheten, men skall dock inte likställas med dessa vad gäller upplösningen.³³ Att överavskrivningar inte kan likställas med periodiseringsfonder grundar sig i att överavskrivningar inte är fritt disponibla för den skattskyldige. Detta då skattereglerna anger att en upplösning av överavskrivningarna måste rymmas inom årets planenliga avskrivningar för att rätten till räkningsmässig avskrivning skall behållas. Om ett företag ändå väljer att lösa upp överavskrivningar utöver vad som täcks av de planenliga klassificeras det av skatteverket som en ej skattepliktig intäkt och därmed kan upplösning av ackumulerade överavskrivningar inte användas till resultatreglering.³⁴

3.5.2 Periodisering av inkomster och utgifter

Att bokföra en utgift som en tillgång och ta kostnaden vid den tidpunkt då motsvarande intäkt redovisas ger upphov till en resultatutjämnande effekt eftersom det redovisade resultatet påverkas. Denna effekt brukar med en engelsk term benämnas income smoothing. Falkman menar att periodisering kan missbrukas varvid verksamheten inte visar en rättvisande bild. Han menar även att det är viktigt att inte låta periodisering i sig få ett egensyfte.³⁵ Enligt Alhager och Alhager skall periodisering av inkomster och utgifter ske i enlighet med god redovisningssed. Ofta finns det flera alternativ som är lika rätt enligt god redovisningssed och då blir

³⁰ Samuelson, *Förlustutjämnning – en skatterättslig studie*, 1994, 43-44

³¹ Samuelson, *Förlustutjämnning – en skatterättslig studie*, 55, 70

³² Bokföringsnämnden, *Vägledning – Redovisning av materiella anläggningstillgångar* [Elektronisk]. Tillgänglig: http://www.bfn.se/index.asp?redovisning/BFN_VAG/materiella/vl_materiella.asp, (2005-12-15)

³³ Falkman, *Redovisning och skatt*, 2004, 69

³⁴ Alhager & Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning*, 2004, 35, 37

³⁵ Falkman, *Redovisning och skatt*, 2004, 120

både företaget och skatteverket bundna av det alternativ som företaget väljer så länge som det faller inom den goda redovisningsseden. Vidare visar Alhager och Alhager på att det vid en bedömning av huruvida en periodisering varit lagenlig eller inte tas in både god redovisningssed och det materiella sambandet.³⁶

3.5.3 Avsättning

Vid inträdandet i EU infördes avsättning, en ny metod för resultatutjämning, till svensk redovisning.³⁷ Även tidigare har det dock funnits möjlighet att ta en kostnad och senarelägga utgiften, Thorell tar i sin avhandling från 1984 upp begreppet reservering för framtida kostnad vilken beskrivs som fördelaktig för företag i de fall det godtas i taxeringen eftersom det innebär en skattekredit.³⁸ Att göra en avsättning innebär att företaget tar en kostnad idag medan utbetalningen sker i framtiden till skillnad från periodisering av inkomster och utgifter där utbetalningen sker i nutid och kostnaden tas i framtiden. Falkman menar att införandet av avsättningar betydligt har ökat möjligheterna till resultatutjämning. Dock finns det begränsningar angående huruvida avsättningen är avdragsgill i beskattningen, till exempel är avsättning av löpande karaktär inte avdragsgill.³⁹

3.6 Sammanfattning

Systemet med periodiseringsfond infördes i och med företagsskattereformen 1993 och syftade till att underlätta företags egenfinansiering av investeringar, möjliggöra förlustutjämning bakåt i tiden samt resultatutjämning mellan åren. I litteraturen diskuteras andra möjligheter, utöver periodiseringsfond, som företagen kan utnyttja för att justera det skattepliktiga resultatet samt använda för utjämning. Bland dessa kan nämnas överavskrivningar och periodisering av inkomster och utgifter. Som alternativ till periodiseringsfond vid finansiering av investeringar kan nämnas extern upplåning eller finansiering med beskattade upparbetade vinster.

Räntebeläggningen anses av regeringen inte ge någon väsentlig påverkan på periodiseringsfondernas resultatutjämningsseffekt utan endast påverka skatten på investeringar och regeringen anger dessutom att avsättningarna förväntas öka de närmaste åren. En undersökning genomförd våren 2005 på uppdrag av Svenskt Näringsliv visar dock att användningen av periodiseringsfonder troligtvis kommer att minska på grund av räntebeläggningen.

³⁶ Alhager & Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning*, 2004, 18-19, 22-24

³⁷ Falkman, *Redovisning och skatt*, 2004, 122

³⁸ Per Thorell, *Skattelag och affärsred – en skatterättslig studie över sambandet mellan den bokföringsmässiga och den skattemässiga redovisningen* (Lund, Sverige: PA Norstedt & Söners förlag, 1984), 268

³⁹ Falkman, *Redovisning och skatt*, 2004, 77-79, 122

4 Empiri

Detta kapitel presenterar vad som framkommit vid intervjuer angående uppsatsens frågeställning. I första delen av kapitlet återfinns kommentarer från de företagsrepresentanter som medverkade med intervjuer. Följande del presenterar vad redovisningskonsulter har bidragit med för åsikter om räntebeläggnings påverkan. Avslutningsvis återfinns en sammanfattning av kapitlet.

4.1 Företagen

De företagsrepresentanter som besvarat författarnas frågor är: Peter Fant, vice VD på Fabec AB, Christer Lisander, ekonomichef för Multilens AB och Gun Carlsson, ekonomiansvarig på Newtec Kemiteknik AB.

Fabec AB är ett företag som har funnits sedan år 1973 och dess verksamhet bedrivs inom konstruktion och tillverkning av styrelektronik. Multilens AB har funnits sedan år 1983 och dess verksamhetsområde är tillverkning av glasögonglas i plast för synsvaga. Newtec Kemiteknik AB registrerades år 1994 och är verksam bland annat inom sanering och kompositbeläggning.

Företagen har gemensamt att de alla är tillverkande företag. Dessutom kännetecknas företagen av att de är vinstgenererande och står inför investeringar. Samtliga företag har cirka 40 anställda vardera, dock har Fabec AB och Newtec Kemiteknik AB även verksamhet i dotterbolag med ytterligare anställda.

4.1.1 Avsättningens syfte

Representanterna har vid intervjuerna angivit att främsta skälet till att deras företag använder sig av periodiseringsfonder är att skjuta på beskattningen av vinsten. Vidare framkom att periodiseringsfonder används för att kunna lösas upp vid sämre år för att då höja det redovisade resultatet eller för att helt undvika vinstbeskattning när fonden används för att täcka förlust. Ytterligare argument för att använda sig av periodiseringsfonder som framkommit är ett behov av likvida medel för investering och/eller expansion. Till exempel angavs följande som skäl till att ett företag använder sig av periodiseringsfonder:

”För att få ner vårt resultat och betala lite mindre i skatt samt att kunna ha pengarna för investeringar.”¹

4.1.2 Räntebeläggning

Företagsrepresentanterna har olika uppfattningar om hur bokslutsarbetet påverkas av räntebeläggnings. En representant har uppgett att räntebeläggnings innebär att bokslutsarbetet kompliceras då nya regler innebär att företaget får söka professionell hjälp. Det framkom i detta fall att de nya reglerna kring periodiseringsfonderna ansågs vara komplicerade:

¹ C. Lisander

”Med varje ny regel behöver man ju söka professionell hjälp men det är ju inte alltid det räcker med att titta på skatteverkets hemsida utan man får ju ha revisorn som är med och tittar på det och så får man tänka till ytterligare själv.”²

De övriga anser att räntebeläggningsen inte kommer att påverka bokslutarbetet nämnvärt då den endast innebär att företaget får räkna på ytterligare en sak, som exemplet nedan visar:

”Bokslutsarbetet påverkas inte mycket, det blir bara en extra sak att räkna på.”³

Representanterna anger att de har kunskap om vad räntebeläggningsen innebär, men att de inte har justerat periodiseringsfonderna på grund av denna. Inget av företagen har löst upp mer av periodiseringsfonderna än vad som är krav enligt lagstiftningen. De har ej heller låtit bli att sätta av till ny periodiseringsfond på grund av räntebeläggningsen. En tänkbar effekt av räntebeläggningsen som nämns av två representanter är att dela ut resultatet istället för att sätta av. Angående hur företagen kommer att använda sig av periodiseringsfonder i framtiden finns det dock delvis olika åsikter. En representant anser att:

”Lika intressant är det kanske inte på grund av att det blir en kostnad men det beror helt och hållet på vad som är planerat. Företaget behöver pengar till investeringar och måste visa bra resultat, eftersom banken har ett soliditetsmått.”⁴

En annan tror inte att räntebeläggningsen påverkar företagets framtida avsättningar till periodiseringsfonder eftersom företaget behöver likvida medel inför en stundande expansion och därför behåller fonderna trots ökad kostnad, vilket kommenteras:

”Genom att behålla periodiseringsfonderna belastar vi inte checken lika hårt, sen får det bli lite dyrare om det vill.”⁵

Den tredje anser att framtida användande i princip inte påverkas av räntebeläggningsen, vilket följande kommentar visar:

”Den påverkar inte i så stor utsträckning annat än att vi naturligtvis försöker utnyttja överskrivningsmöjligheterna i första hand. Annars så kommer vi att använda oss av periodiseringsfonderna även i fortsättningen.”⁶

4.1.3 Investering och finansiering

De företagsrepresentanter som ingår i studien är i princip eniga om att deras företags investeringsmöjligheter inte påverkas av räntebeläggningsen, dock av något olika anledningar. Två

² P. Fant

³ G. Carlsson

⁴ Ibid.

⁵ P. Fant

⁶ C. Lisander

representanter anser att i deras företag kommer investeringsmöjligheterna inte att påverkas alls eftersom de fortsätter att använda sig av periodiseringsfonder, ett exempel på det är:

”Då vi kommer att fortsätta med periodiseringsfonder påverkas endast vårt resultat i mindre grad, därför påverkas ej investeringsmöjligheterna nämnvärt.”⁷

Den tredje är av en delvis annan åsikt. Enligt henne skulle räntebeläggningen kunna påverka framtida investeringsmöjligheter för företaget om den orsakar att företaget i framtiden väljer att inte sätta av. Främst är det dock resultatet från den löpande verksamheten som styr avsättningarna eftersom företaget behöver låna till investeringar och banken kräver hög soliditet. Periodiseringsfonderna kan användas till att höja ett sämre resultat upp till acceptabel nivå och därmed kan det bli problem för företaget om det inte finns några fonder när behovet uppstår.

”Företaget måste visa ett visst resultat eftersom bankerna ställer soliditetskrav. Sämre soliditet ger sämre handlingsfrihet gentemot intressenter.”⁸

4.1.4 Resultatutjämning

Företagsrepresentanterna som deltog i studien menar att möjligheterna till resultatutjämning förblir desamma för deras företag som tidigare eftersom de kommer att fortsätta att använda sig av systemet. Som exempel kan nämnas hur en representant sade angående hur beslutet fattas om avsättning till periodiseringsfond:

”Avsättning beror på vilket resultat som företaget vill visa utifrån vilka investeringar det behöver.”⁹

4.2 Konsulter

De konsulter som har besvarat författarnas frågor är Andreas Blom, Per Mindhammar, Christina Molin, Christian Steén, Hans Wikman och Anna-Lena Wingård. Alla konsulterna är medlemmar i SRF och kommer att bli auktoriserade av förbundet när systemet för auktorisation är klart.

Blom har en redovisningsbyrå tillsammans med en kollega sedan tre år och har dessförinnan arbetat tre år som anställd på en byrå. *Mindhammar* har arbetat med redovisningsfrågor i 17 år och är anställd på Lindebergs Grant Thornton där han arbetar med främst små och medelstora ägarledda företag. *Molin* har en egen redovisningsbyrå där hon endast har fåmansbolag bland kunderna. Hon har arbetat med skatter och bokföring sedan år 1987. *Steén* har haft sin redovisningsbyrå sedan år 1999, men var även innan dess egen företagare i 11 år. *Wikman* har 10 års erfarenhet av redovisningsrådgivning. Han har en redovisningsbyrå med främst små tjänsteföretag bland kunderna. *Wingård* har varit anställd på en redovisningsbyrå mellan år 1975

⁷ P. Fant

⁸ G. Carlsson

⁹ Ibid.

och år 1999, därefter startade hon en egen firma där hon arbetar ensam. Hennes kunder består främst av fåmansbolag där det största har ca 20 anställda.

4.2.1 Avsättningens syfte

Samtliga konsulter uppgav vid intervjutillfällena att företagen i första hand använder sig av periodiseringsfonder för att skjuta på skatten, det vill säga att företagen härigenom får en skattecredit vilket ger en förbättrad likviditet för företagen.

”Det finns inget företag som vill betala skatt tidigare än man måste, det finns liksom ingen god förvaltningspolicy i att betala en skatt man inte behöver göra”¹⁰

Det har vid alla tillfällen också påpekats att periodiseringsfonderna även används som en resultatregleringspost där företagen kan jämna ut sämre år mot bättre. Det har här dock påpekats av flera konsulter att det oftast är svårt för mindre företag att veta hur det kommer att gå i framtiden. De sätter främst av för att skjuta på årets beskattning och på så vis blir en följdfekt att de kan lösa upp dem vid sämre tider:

”Det kan hända att det är något eller några bolag som vet att det kommer en svacka i framtiden gällande exempelvis ändring i någon marknad eller produkter och sätter av för det men hela tiden är det ändå det här att företagen får en skattecredit som ligger bakom”¹¹

4.2.2 Räntebeläggning

Majoriteten av konsulterna ansåg inte att räntebeläggningen påverkar bokslutsarbetet i nämnvärd utsträckning då det endast blir en extra faktor att räkna på och ta hänsyn till vid skatteberäkningen. De nya reglerna ansågs generellt inte leda till att mer tid läggs på bokslutarbetet. En av konsulterna menar dock på att:

”Bokslutsarbetet kommer att påverkas. Ännu har man ju inte börjat räkna på det men varje nytt sådant här moment tar ju längre tid och vi för ju en dialog med kunden.”¹²

En positiv effekt som lyfts fram med räntebeläggningen i samband med bokslutsarbetet är att den skapar en diskussion mellan konsulten och representanterna för företagen vilken ger konsulten en större inblick i och förståelse för det enskilda företaget vilket gynnar både företagen och konsulten.

”Man har haft mycket bra diskussioner kring företaget, framtiden och vad de tänker sig med investeringar alltså hela den biten med hur mycket kapital man binder och vilket rörelsekapital man har behov av.”¹³

¹⁰ C. Molin

¹¹ P. Mindhammar

¹² Ibid.

¹³ C. Molin

Enligt konsulterna är medvetenheten hos företagen om vad räntebeläggningsen är och vad den får för effekter ganska varierande. Några konsulter anser att det är redovisningsrådgivare som bör upplysa företaget om nya regler. En av dem anser att:

”Småföretag vet vad det innebär om de har en rådgivare som talar om det för dem. Rent generellt tror jag inte att de flesta småföretagen ens är medvetna om sådana här saker för de anlitar hjälp för att få hjälp med vad som händer.”¹⁴

De flesta konsulterna anger att de har diskuterat räntebeläggningsen med kunderna, men att bolagen litar på att konsulterna vet vad som gäller och gör det som är bäst för kunden. Det anges att detta är något som kännetecknar de minsta bolagen, eftersom de större ofta har en egen ekonomifunktion. Ett exempel på en kommentar kring medvetenheten hos företagen är:

”De vet vad den innebär, men det är alltid svårt, de säger att de förstår, men jag tror inte att de riktigt förstår det förrän de ser siffrorna på papper.”¹⁵

På frågan angående hur företag har hanterat sina periodiseringsfonder i samband med räntebeläggningsen går meningarna isär bland de deltagande konsulterna. De är i princip eniga om att avsättningarna till nya periodiseringsfonder nu har blivit mycket färre men hur befintliga fonder hanteras råder det delade meningar om. Några konsulter menar att företagen behåller befintliga fonder, ett exempel på det är:

”Det är så att en del företag har löst upp sina periodiseringsfonder redan på grund av räntebeläggningsen, men räntebeläggningsen har i större utsträckning inneburit att de stannat av i att sätta av till nya fonder. Allting faller tillbaka på lånebehovet för företagen, deras likvida medel och vad det finns för alternativ avkastning.”¹⁶

Andra konsulter anser att företagen löser upp så mycket av de nuvarande periodiseringsfonderna som de har likviditet till, vilket exempelvis kommenteras:

”Man får ju se det väldigt individuellt för det är ju lite grand kopplat till hur mycket pengar företaget har på banken, om de har råd att lösa upp dem. Lever det på lån är det ju bättre att ta periodiseringsfonden, att ha den kvar än att skatta fram den.”¹⁷

Angående hur företags vilja att använda sig av periodiseringsfonder i framtiden påverkas är konsulterna nästan ense i sin bedömning. De flesta anser att möjligheten att sätta av till periodiseringsfonder kommer att utnyttjas i klart lägre grad i framtiden eftersom företagen inte vill betala den skatt som det kommer att kosta att ha dem. Dock anser de att fonderna fortfarande kommer utnyttjas av de företag som vet med sig att det kommer att ha ett förlustår i den närmaste framtiden, vilket illustreras av följande:

¹⁴ C. Molin

¹⁵ A-L. Wingård

¹⁶ P. Mindhammar

¹⁷ A-L. Wingård

”Det enda jag kan tänka mig idag då de väljer att sätta av till periodiseringsfonder, det är om de har ett väldigt bra resultat ett år och de vet att det nästa år kommer att gå sämre.”¹⁸

En av de tillfrågade konsulterna var dock av en annan mening, vilken var att effekten av räntebeläggningsen är för marginell, det är för små summor det handlar om, för att den ska ge några effekter på framtida avsättningar, enligt följande:

”Den påverkar troligen inte, eventuellt för dem som är ’skattskygga’, det finns för mycket positiva effekter av periodiseringsfonder.”¹⁹

En följd effekt av räntebeläggningsen som några konsulter nämner är att småföretag riskerar att dräneras på kapital nu när de nya 3:12-reglerna om bland annat beskattning av utdelning från fåmansbolag träder i kraft, eftersom ägarna kan vilja ta större utdelning. Konsulterna menar här att 3:12-reglerna i kombination med räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna kan få denna effekt då det inte längre är lika förmånligt att sätta av till periodiseringsfond samt att det blir förmånligare regler kring att ta ut lågbeskattad utdelning. Exempel på detta är:

”Dessutom påverkas ju nu hanteringen av periodiseringsfonderna delvis av de nya reglerna som kommer med de nya 3:12-reglerna. Det blir ju kopplingar där, 3:12-reglerna förutsätter ju att man tittar lite grand på vad bolagets eget kapital är och då blir det ju intressantare att ha skattat kapital.”²⁰

4.2.3 Investering och finansiering

De intervjuade konsulterna var till största del eniga om att räntebeläggningsen av periodiseringsfonderna troligtvis inte påverkar företags möjligheter till finansiering av investeringar. Åsikter som framförts som stöd för detta är bland annat att bolagen kan spara till investeringar på andra sätt än i periodiseringsfonder, att krediten som uppkommer vid avsättning ofta är för liten i förhållande till investeringsbehovet samt att det inte blir några större belopp i ränta, som exemplifieras av nedanstående kommentar:

”Jag tror att det är för lite för att det ska påverka några investeringar. Man kan ju ändå spara i bolaget för investeringar, det är ju inte det som varit syftet bara med periodiseringsfonderna att man ska spara till framtida investeringar.”²¹

Två av konsulterna var dock av en annan mening och anser att investeringarna skulle kunna påverkas. En menade att om fel beslut fattas angående nya avsättningar och upplösning av befintliga fonder kan ett företag ha för låg likviditet när en ny bra affärsidé blir aktuell. Då det kan vara svårt att få lån för ett litet bolag är det bra att ha den nödvändiga likviditeten inom bolaget. Ett exempel på rådgivning i sådana fall är:

¹⁸ A-L. Wingård

¹⁹ H. Wikman

²⁰ C. Steén

²¹ A. Blom

”Jag har varit lite försiktig med de företag jag vet binder mycket kapital, då har jag inte rått dem att lösa upp alla fonder på en gång utan att man är helt säker på att de inte kommer att behöva pengarna.”²²

Den andre konsulten med annan åsikt menar att eftersom företag med god likviditet ofta löser upp fonderna för att inte behöva betala räntan, kan de medel som går till skatten inte användas till investeringar:

”Så egentligen kan man väl säga att med räntebeläggningen av periodiseringsfonderna så att de inte är skattefria längre så hämmas ju investeringsmöjligheterna.”²³

Vidare menar han att en tänkbar påverkan av räntebeläggningen är att företagen i större utsträckning leasar sina tillgångar för att slippa investeringskostnaden och komma undan den påverkan på balansräkningen som en investering innebär. Detta är inte enbart kopplat till räntebeläggningen av periodiseringsfonderna, men han menar att alla förändringar påverkar besluten.

4.2.4 Resultatutjämnning

Vad gäller hur räntebeläggningen påverkar företagens möjlighet till resultatutjämnning har redovisningskonsulterna svarat olika. Några menar att det inte blir så stor skillnad till exempel:

”Det blir lite dyrare vilket gör att viljan att sätta av blir ju lägre så att säga men möjligheterna är ju samma för att den finns ju och jag ser inte att det egentligen påverkar någonting.”²⁴

Majoriteten av konsulterna var dock av den åsikten att eftersom företagen sätter av till periodiseringsfond i mindre grad så kan ju möjligheterna till resultatutjämnning påverkas, då det inte finns något att återföra. Ett exempel på det är:

”Eftersom bolaget kommer att sätta av mindre till periodiseringsfond än vad de gjort innan, så har de ju även mindre att föra tillbaka nästkommande år. Det blir ju den följden att man inte har fonder att föra tillbaka när man gör förluster. Så det kommer ju påverkas.”²⁵

En konsult påpekade i detta sammanhang att om inte avsättning till periodiseringsfond sker försämras resultatutjämningsmöjligheterna för företagen med hjälp av obeskattade reserver. Detta kommer att få till följd att företagets motståndskraft över resultaträkningen minskar och att företagets egna kapital i balansräkningen, vilket redan är beskattat, får ta stöten om det går med förlust. Som tänkbar konsekvens av detta nämns här att företaget i värsta fall kan få begära sig själv i konkurs, vilken kommenteras ytterligare i följande citat:

²² C. Molin

²³ C. Steén

²⁴ C. Molin

²⁵ A. Blom

”Men den risken finns ju idag också men det har ju funnits en buffert i de skattefria avsättningarna som försvinner då och det är ju kanske någonting som inte kommer att synas förrän om ett antal år, för om du inte gör nya avsättningar beroende på att de är räntebelagda så finns det ju ingen buffert den dagen du ska ha dem.”²⁶

Flertalet av de tillfrågade konsulterna ser inte att någon speciell kategori av företag blir mer påverkad av räntebeläggningen än någon annan, utom då möjligtvis nystartade företag som skulle kunna påverkas mer av räntebeläggningen än andra företagskategorier eftersom de ofta har en mer osäker tillvaro och resultatutveckling, till exempel:

”De flesta nystartade bolag kan ju ha ojäm utveckling de första 4-5 åren och de kan ju då ha nytta av att kunna skjuta på inkomster de första 5-6 åren”²⁷

Vad gäller andra möjligheter att jämma ut resultatet mellan olika beskattningsår menar konsulterna att det främst är överavskrivning som är användbart men att denna möjlighet oftast redan är fullt utnyttjad. Andra möjligheter till resultatutjämnning än periodiseringsfonder och överavskrivning kommenteras:

”Det finns i princip inte, för det är klart att allting ska ju värderas på ett visst sätt och man har ju ingen möjlighet att liksom värdera om.”²⁸

4.4 Sammanfattning

Företagsrepresentanterna ser i princip ingen påverkan av räntebeläggningen utom en liten extra kostnad. De anser att respektive företag kommer att använda sig av periodiseringsfonderna i lika stor utsträckning som tidigare, varför resultatutjämnning och investeringsmöjligheter inte påverkas i någon större grad. Konsulterna kan dock se vissa sätt som mindre företag skulle kunna påverkas av räntebeläggningen. Bland annat anser de flesta konsulter att företag i stor utsträckning kommer att minska på användandet av periodiseringsfonder genom att lösa upp befintliga i förväg eller låta bli att sätta av till nya. Därmed anser de att möjligheten till resultatutjämnning blir mindre eftersom det inte går att jämma ut resultaten med fonder som inte existerar. Dessutom anser en del konsulter att investeringsmöjligheterna skulle kunna påverkas i de fall då företaget har löst upp periodiseringsfonder på grund av räntebeläggningen och det senare framkommer att likviditeten skulle ha behövts för en investering.

²⁶ C. Steén

²⁷ A-L. Wingård

²⁸ C. Molin

5 Analys

I detta kapitel kommer en analys presenteras där det empiriska materialet ställs mot den teoretiska referensramen, för att tydliggöra samband och skillnader dem emellan. Syftet är att lägga en grund för att i slutsatsen kunna ge svar på den frågeställning som uppsatsen bygger på samt dess delfrågor. För att underlätta läsandet används samma struktur i detta kapitel som i referensramen och empirin.

5.1 Avsättningens syfte

Lagstiftarens syfte med införandet av periodiseringsfonderna var att stimulera egenfinansiering av företagens investeringar samt möjliggöra förlustutjämning bakåt i tiden.¹ I litteraturen beskriver Tjernberg² att de viktigaste effekterna är förlustutjämning och skattefri konsolidering, men att en tänkbar effekt är ökad tillgång till kapital för vinstgivande företag. Ytterligare beskrivning av periodiseringsfonder ges av Alhager och Alhager³ som menar att de dessutom är ett medel för resultatutjämning. Asztély⁴ har en något annorlunda syn på orsaken till att ett företag använder sig av obeskattade reserver, nämligen att dessa främst bildas på grund av att företaget söker minimera skattebetalningen men att de även blir en källa till finansiering av investeringar.

I undersökningen har det genom intervjuerna framkommit att både företagsrepresentanterna och redovisningskonsulterna anser att det främsta syftet med avsättning till periodiseringsfond är att skjuta på beskattning av årets vinst. Det framkom dock att företagsrepresentanterna anser att resultat- och förlustutjämning samt sparande av likvida medel inför investering är underordnade syften. Konsulterna är däremot av den meningen att den ökade likviditeten som skattekrediten skapar oftast blir en bieffekt av avsättningen och inte utgör ett eget syfte. Även möjligheterna till resultatreglering med periodiseringsfonder är, enligt konsulterna, snarare en följd effekt än ett syfte eftersom behovet av resultatreglering kan vara svårt att förutse för mindre företag. De anser att företagen använt sig av periodiseringsfonder eftersom möjligheten finns att skjuta på skatten utan att det kostar företaget något, vilket nu ändras i och med räntebelägningen.

5.2 Räntebeläggning

Rabe och Bojs⁵ beskriver att införandet av räntebelägningen medför att den skattemässiga fördelen med periodiseringsfonder i stort sett försvinner. Regeringen⁶ förväntar sig dock att avsättningarna till periodiseringsfonder kommer att öka under de närmaste åren, vilket resultatet från en marknadsundersökning⁷, som genomfördes våren 2005 bland företag med stora obeskattade reserver, dock visar på att troligen inte är fallet. Denna visar istället på att av de företag som hade periodiseringsfonder hade cirka 23 procent löst upp fonder i förväg på grund

¹ Grosskopf, Rabe & Johansson, *Det svenska skattesystemet*, 1995, 494

² Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 78

³ Alhager & Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning*, 2004, 37

⁴ Asztély, *Investeringsplanering*, 1977, 53, 62-63

⁵ Rabe & Bojs, *Det svenska skattesystemet*, 2005, 353

⁶ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk], 212, 228

⁷ Svenskt Näringsliv, *Räntebelagda periodiseringsfonder* [Elektronisk], 3, 5

av räntebeläggningsen samt ca 2/3 angivit att de kommer att använda periodiseringsfonder mindre eller inte alls i framtiden.

Undersökningen visar på att företagsrepresentanterna anger att användandet av periodiseringsfonder inte har ändrats på grund av räntebeläggningsen i något av företagen, de har varken löst upp fonder i förtid eller låtit bli en avsättning av detta skäl. Representanterna nämner dock att framtida användning skulle kunna påverkas, men anser att det inte är troligt. Vidare framkom det att konsulterna menar att många företag använt sig av periodiseringsfonder just för att det är en räntefri skattekredit och effekten av räntebeläggningsen har enligt majoriteten av konsulterna blivit att företag till stor del låter bli att sätta av till nya fonder och i en del fall löst upp befintliga fonder. Många av konsulterna menar att företag löser upp fonderna om det finns likviditet till att betala den uppskjutna skatten.

Hallgren⁸ anser att väntade förändringar i regelverket är viktigt att ta med i beräkningen när en finansiell strategi byggs på räntefria krediter och att ett företag kan hamna i svårigheter om en för det betydelsefull räntefri kredit blir räntebelagd.

De företagsrepresentanter som deltagit i studien är medvetna om räntebeläggningsen men ser inte att den påverkar deras företag nämnvärt mer än att det blir en liten kostnadsökning för företaget. En representant anser att mer rådgivning kommer att behövas i bokslutsarbetet till skillnad från de båda andra som inte ser att detta påverkas. Enligt konsulterna är dock medvetenheten om räntebeläggningsen varierande bland företag, några konsulter anser att det är deras uppgift att informera företagen om regelförändringar. De anser att mindre företag ofta förlitar sig på att redovisningskonsulten är uppdaterad om lagändringar och vet vad som är bäst för det individuella företaget. Konsulterna var i princip överens om att bokslutsarbetet inte påverkas eftersom räntebeläggningsen endast är en faktor till att ta hänsyn till i skatteberäkningen.

Tjernberg⁹ påtalar att en avsättning till periodiseringsfond minskar företagets utdelningsbara medel. Majoriteten av de i studien deltagande konsulterna har angivit att företagets vilja att använda sig av periodiseringsfonder minskar med räntebeläggningsen, vilket enligt några konsulter kan spådas på ytterligare i fåmansbolag i och med de nya 3:12-reglerna, eftersom dessa gör det mer intressant för ägarna i de bolagen att ha utdelningsbara medel tillgängliga.

5.3 Investering och finansiering

Enligt Hallgren¹⁰ är räntefria krediter, däribland obeskattade reserver, av stor betydelse för ett företags finansiering. Asztély¹¹ menar dock att obeskattade reserver främst bildas på grund av att företagen söker minimera skatteinbetalningen men att de även blir en källa till finansiering av investeringar.

Undersökningen visar på skillnader i hur respondentgrupperna ser på investeringsbehovets betydelse för avsättning till periodiseringsfonder. Företagsrepresentanterna anger att syftet med avsättningen delvis är finansiering av investeringar, men att räntebeläggningsen inte påverkar investeringsmöjligheterna eftersom deras företag fortsätter att använda sig av periodiseringsfonder trots att det nu innebär en kostnad.

⁸ Hallgren, *Finansiell styrning och strategi*, 2001, 204-206

⁹ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 77

¹⁰ Hallgren, *Finansiell styrning och strategi*, 2001, 204-206

¹¹ Asztély, *Investeringsplanering*, 1977, 53, 62-63

Konsulterna nämner inte finansiering av investeringar som ett egensyfte för avsättning utan snarare som en effekt av att avsättningen skett. Majoriteten av konsulterna anger liksom företagsrepresentanterna att räntebeläggningsen troligtvis inte kommer påverka företagets investeringsmöjligheter, men konsulterna anger andra anledningar. De visar istället på att det finns andra sätt att spara till investeringar, att avsättningen oftast inte syftar till investeringsfinansiering samt att räntan i sammanhanget är en marginell kostnad. Minoriteten som menar att investeringsmöjligheterna skulle kunna påverkas anger som anledning att om fel beslut fattas angående avsättning till periodiseringsfonder så kan likviditeten vara för låg när behovet uppstår eller att investeringsmöjligheterna hämmas av att periodiseringsfonderna inte längre är skattefria.

För mindre företag är, enligt Tjernberg¹², beskattningen av särskilt stor vikt då dessa företag oftast inte har samma tillgång till marknaden med riskkapital som större företag. Ur likviditetssynpunkt är därför en avdragsgill reservering som leder till en räntefri skattecredit viktig för dessa. Flertalet konsulter anser att nystartade företag kan bli mer påverkade av räntebeläggningsen eftersom den kategorin har en mer osäker tillvaro än redan etablerade företag och därmed har nystartade företag troligtvis större behov av att kunna utnyttja periodiseringsfondssystemet.

Att konsulterna anser att användandet av periodiseringsfonder har minskat är inte i linje med hur regeringen¹³ förväntar sig att användandet kommer att utvecklas de närmaste åren. Att den minskade användningen av periodiseringsfonder ändå inte påverkar företagets investeringar baserar konsulterna bland annat på att det ofta inte är syftet med avsättningen samt att företag kan använda andra former av eget kapital som finansiering av investeringar. Detta ligger i linje med en förstudie¹⁴ från 1982 där det konstateras att statens försök att påverka företags investeringsbeteende oftast har liten eller ingen effekt. Regeringen har inte angett att räntebeläggningsen syftar till att påverka investeringsbeteendet men att räntan är en skatt på egenfinansierade investeringar. En av konsulterna har angett att räntebeläggningsen kan hämma investeringarna eftersom företag löser upp fonder av denna anledning, varför den minskar likviditeten.

5.4 Resultatutjämnning

Rabe och Bojs¹⁵ menar att periodiseringsfondernas fördel med resultatutjämnning förblir densamma, även efter räntebeläggningsen. Även regeringen¹⁶ anser att räntebeläggningsen inte påverkar möjligheterna till resultatutjämnning nämnvärt. Dock påpekar Tjernberg¹⁷ att om ett företag inte sätter av till periodiseringsfonder förloras möjligheten att återföra medlen när det finns behov av utjämnning.

Undersökningen visar på att företagsrepresentanterna anser att räntebeläggningsen inte påverkar deras företags möjlighet till resultatutjämnning eftersom de fortsätter att använda sig av periodiseringsfonder trots den ökade kostnaden. Vidare visar undersökningen på att åsikterna om effekten på möjligheterna till resultatutjämnning går isär bland konsulterna. Vissa menar att det inte påverkar eftersom möjligheten finns kvar även om det kostar lite grand. De flesta är

¹² Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 43

¹³ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]. 212, 228

¹⁴ Statens industriverk, *Företagens investeringsbeteende – förstudie*, 1982, 19, 29-30

¹⁵ Rabe & Bojs, *Det svenska skattesystemet*, 2005, 353

¹⁶ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]. 212

¹⁷ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 14-15

dock av den åsikten att om företagen nu låter bli att sätta av till periodiseringsfonder så finns det heller ingenting att föra tillbaka som resultatutjämnning.

En metod för resultatutjämnning som diskuteras i litteraturen är överavskrivningar, men Falkman¹⁸ påpekar att dessa inte kan likställas med periodiseringsfonderna vad gäller upplösningen. Vidare poängteras av Alhager och Alhager¹⁹ att överavskrivningar, till skillnad från periodiseringsfonder, inte är fritt disponibla för den skattskyldige. Andra metoder diskuterade i litteraturen är bland annat periodisering av inkomster och utgifter samt avsättning, men dessa är dock inte alltid användbara i resultatutjämnings syfte.

I denna undersökning är det bland företagsrepresentanterna endast en som nämnt en alternativ möjlighet till resultatutjämnning. Han menar att företaget fortsättningsvis kommer att använda sig mer av överavskrivningar och först i andra hand sätta av till periodiseringsfond. Bland konsulterna är det däremot flera som nämnt att överavskrivning är en annan möjlighet, men dessa anser att denna oftast redan är fullt utnyttjad och därför egentligen inte kan ersätta periodiseringsfonderna.

5.5 Sammanfattning

De deltagande företagsrepresentanterna och redovisningskonsulterna har en delvis annorlunda bild av syftet med avsättning till periodiseringsfond än hur det beskrivs i litteraturen och vad lagstiftaren angav som skäl vid införandet. Referensramen anger att företag bör ta med väntade regelförändringar när verksamheten planeras samt att regeringen anser att avsättningarna till periodiseringsfonder kommer att öka de närmaste åren. Representanterna anser sig veta vad räntebeläggnings innebär men att den inte ger några större effekter i de egna företagen. Redovisningskonsulterna däremot menar att företag vet om vad räntebeläggnings innebär om de har blivit informerade av en konsult eller liknande. Dessutom menar majoriteten av konsulterna att många företag minskar sitt användande av periodiseringsfonder just på grund av räntebeläggnings.

Det beskrivs i litteraturen att företag kan påverkas negativt om en tidigare räntefri kredit blir räntebelagd. Regeringen anser dock att periodiseringsfonderna kommer att öka i framtiden. De deltagande företagen menar att de inte påverkas nämnvärt av räntebeläggnings medan konsulterna anser att företag i hög grad ändrar på hur de handskas med periodiseringsfonder på grund av räntebeläggnings, vilket då får effekter i övriga verksamheten. I litteraturen anges att räntebeläggnings inte påverkar möjligheterna till resultatutjämnings. De deltagande representanterna instämmer i detta medan konsulterna är av delade meningar. En del anser att räntebeläggnings inte påverkar möjligheterna till resultatutjämnings medan majoriteten menar att om företagen nu inte använder sig av periodiseringsfonder finns det heller inget att föra tillbaka som resultatutjämnings.

¹⁸ Falkman, *Redovisning och skatt*, 2004, 69

¹⁹ Alhager & Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning*, 2004, 37

6 Slutsats

Slutsatserna presenteras i detta avsnitt genom en diskussion där författarna ställer samman de svar på uppsatsens delfrågor som kan utläsas ur den tidigare analysen, vilket mynnar ut i ett svar på uppsatsens huvudfråga. Vidare återges författarnas egna reflektioner kring uppsatsens frågeställningar och utfall. Slutligen återfinns förslag till fortsatt forskning som författarna baserar på slutsatserna och de egna reflektionerna.

6.1 Slutdiskussion

Hur har mindre företag hanterat sina periodiseringsfonder i samband med räntebeläggningsfonden?

I undersökningen har det framkommit att de deltagande företagsrepresentanterna är eniga om att deras företag hanterar periodiseringsfonder likadant efter räntebeläggningsfonden som innan. Vidare har det framkommit att även redovisningskonsulterna i princip är eniga sinsemellan men dock inte med företagsrepresentanterna. Den enda konsulten av avvikande mening ansåg att för hans kunder är räntebeläggningsfonden så marginell att den inte får någon betydelse, varför han skulle kunna anses vara enig med företagsrepresentanterna. Övriga konsulter menar att räntebeläggningsfonden medfört att mindre företag till viss del löser upp befintliga periodiseringsfonder men i större grad avstår från att sätta av till ny fond. Ytterligare något som framkommit är att några konsulter anser att de nya 3:12-reglerna skulle kunna leda till att användandet av fonderna minskar i än högre grad, eftersom ägarna till fåmansbolag kan bli mer intresserade av att ha utdelningsbara medel tillgängliga när dessa nya regler träder i kraft.

Att det förekommer skillnader mellan konsulterna och företagsrepresentanterna vad gäller åsikterna kring hur periodiseringsfonderna hanterats i samband med räntebeläggningsfonden tror författarna till viss del kan förklaras av att konsulterna representerar allt ifrån tillverkande till tjänsteföretag samt nystartade till väletablerade företag till skillnad från företagsrepresentanterna som endast är verksamma i tillverkande etablerade företag. Företagen kännetecknas dessutom av att de står inför investeringar och har angett dessa som en del av syftet med fonderna. En tänkbar förklaring till att de deltagande företagen behåller periodiseringsfonderna och fortsätter att använda sig av dem tror författarna därför skulle kunna vara ett större kapitalbehov.

Konsulternas erfarenheter om hur företag hanterat sina periodiseringsfonder i och med räntebeläggningsfonden skiljer sig från hur regeringen¹ i sin proposition förväntade sig att företag skulle agera. Där angavs att storleken på de totala periodiseringsfonderna förväntades öka under de närmaste två åren, medan konsulterna alltså anger att många av deras kunder minskat användandet av fonderna samt att de tror att användandet kommer att minska ytterligare. Författarna anser att den påtalade differensen i förväntningar på framtida användande av periodiseringsfonder skulle kunna ha sin grund i skillnaden mellan vad konsulter och lagstiftaren anger för syfte med avsättning till fonderna. Lagstiftaren² anser att periodiseringsfonderna syftar till att öka egenfinansierad investering och underlätta resultatutjämnning till skillnad från konsulterna som menar att företag främst sätter av för att skjuta på skatten och att resultatutjämnning samt investeringar till stor del är bieffekter till detta.

¹ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]., 228

² Grosskopf, Rabe & Johansson, *Det svenska skattesystemet*, 1995, 494

Hur påverkas mindre företags investeringsmöjligheter av räntebeläggningen?

Studien visar att företagsrepresentanterna är eniga om att investeringsmöjligheterna inte påverkas i deras företag eftersom de fortsätter att använda sig av periodiseringsfonder, även om en representant ser en tänkbar påverkan. Även majoriteten av redovisningskonsulterna är av den meningen att investeringsmöjligheterna inte påverkas, dock av en annan anledning eftersom de anser att möjligheterna till investeringar inte enbart är beroende av användningen av periodiseringsfonder och därför inte påverkas av att användandet av fondsystemet nu sjunker. Avvikande åsikter som erhållits i undersökningen är dock att om fel beslut fattas angående avsättning till periodiseringsfonder så kan likviditeten vara för låg när investeringsbehov uppstår, samt att investeringsmöjligheterna skulle kunna hämmas av att företagen har större incitament till att lösa upp periodiseringsfonderna då dessa nu inte längre är skattefria.

Till viss del skulle räntebeläggnings eventuella påverkan kunna härledas ur syftet med avsättningen till periodiseringsfonder. Företagsrepresentanterna anser att investeringar finns med i syftet till skillnad från konsulterna som anser att det snarare är en bieffekt av avsättningen. Författarna anser att det skulle kunna ge grupperna en sinsemellan något annorlunda infallsvinkel för hur investeringarna påverkas. Hur konsulterna ser på syftet anser författarna stämmer in på hur Asztély³ menar att företag främst använder obeskattade reserver för att minimera skatteinbetalningarna men att dessa även kan användas till att finansiera investeringar. Vidare anser författarna att undersökningen inte visar på att respondenterna ser den starka betydelsen som Hallgren⁴ anser finns mellan obeskattade reserver och ett företags finansiering.

Eftersom syftet med införandet av periodiseringsfonder delvis var att stimulera egenfinansierade investeringar skulle räntebeläggningen, enligt författarna, kunna ses som en försämring av denna möjlighet och därmed eventuellt hämma investeringsmöjligheterna. Att möjligheterna trots det inte påverkas skulle kunna grundas i att staten åtgärder för att förändra investeringsbeteendet hos företagen har liten eller ingen effekt, vilket framkom i en förstudie⁵ från 1982.

Hur påverkas mindre företags möjligheter till resultatutjämnning av räntebeläggningen?

I undersökningen har det framkommit att alla företagsrepresentanterna anser att möjligheterna till resultatutjämnning förblir desamma för deras företag eftersom de fortsätter att använda sig av periodiseringsfonder i lika stor utsträckning även efter räntebeläggningen. Däremot framkom det att konsulterna har olika åsikter om hur möjligheterna till resultatutjämnning påverkas av räntebeläggningen. Majoriteten menar att eftersom företagen nu inte använder sig av periodiseringsfonder i lika stor utsträckning så påverkas därmed möjligheterna till resultatutjämnning negativt, eftersom det då finns mindre att föra tillbaka i det syftet. En minoritet anser dock att eftersom möjligheten till avsättning fortfarande finns kvar så kvarstår även möjligheten till resultatutjämnning.

Att åsikterna om påverkan på möjligheterna till resultatutjämnning av räntebeläggningen är olika mellan företagsrepresentanterna och majoriteten av konsulterna tror författarna skulle kunna vara baserad på skillnaden i synen på hur periodiseringsfonder kommer att användas i

³ Asztély, *Investeringsplanering*, 1977, 53, 62-63

⁴ Hallgren, *Finansiell styrning och strategi*, 2001, 204-206

⁵ Statens industriverk, *Företagens investeringsbeteende – förstudie*, 1982, 19, 29-30

framtiden. Som grund för denna tanke ligger Tjernbergs⁶ konstaterande att om ingen avsättning sker förloras möjligheten till utjämning eftersom det inte finns medel att föra tillbaka. I och med att företagsrepresentanterna angivit att deras företag kommer att fortsätta använda sig av periodiseringsfonder har de därmed även kvar möjligheten att föra tillbaka medel vid behov av utjämning. Detta tror författarna ligger till grund för att de anser att möjligheten till resultatutjämning inte påverkas av räntebeläggningsen.

Regeringen⁷ har i budgetpropositionen angivit att räntebeläggningsen inte kommer att medföra någon nämnvärd påverkan på möjligheterna till resultatutjämning. Undersökningen visar att detta stämmer till viss del, beroende på hur företagen hanterar befintliga periodiseringsfonder och nya avsättningar. Under förutsättning att företag minskar användandet av periodiseringsfonder kommer även möjligheterna till resultatutjämning att minskas, eftersom det då inte finns lika mycket medel att föra tillbaka. Används periodiseringsfonder i fortsättningen i lika stor eller högre utsträckning som före räntebeläggningsen förblir möjligheten till resultatutjämning intakt.

Hur påverkar räntebeläggning av periodiseringsfonderna mindre företag?

I denna undersökning har det framkommit att alla tre möjliga sätt att hantera periodiseringsfonder har förekommit i samband med räntebeläggningsen, det vill säga att lösa upp befintliga fonder, underlåta att sätta av till nya fonder eller att agera likadant som tidigare utan att ta speciell hänsyn till räntebeläggningsen. Undersökningen visar vidare på att det finns skillnader mellan respondentgrupperna, där konsulterna anger upplösning eller underlåtande att sätta av och företagsrepresentanterna ingen förändring. Författarna anser att en orsak till varför ett visst agerande valts i ett specifikt företag skulle kunna hittas i hur stort behov företaget har av likviditet.

Vidare har det framkommit i undersökningen att majoriteten av respondenterna inte anser att investeringsmöjligheterna påverkas av räntebeläggningsen. Detta kan delvis kopplas till framtida användande av fonderna, men även till att det finns andra möjligheter att spara till investeringar samt att fonderna inte används till att finansiera investeringar i någon större utsträckning.

Dessutom har undersökningen visat att antingen påverkas möjligheterna till resultatutjämning inte alls eller också påverkas de negativt. Samma synsätt ligger dock till grund för båda åsikterna, där hanteringen av periodiseringsfonderna är grunden för påverkan på möjligheterna till resultatutjämning. Det skulle kunna hävdas att hur möjligheterna påverkas inte beror på räntebeläggningsen och den medföljande kostnaden utan på hur företagen hanterar sina periodiseringsfonder. Dock anser författarna att eftersom konsulterna och även till viss del företagen ser en stark koppling mellan räntebeläggningsen och framtida agerande kring fonderna så påverkar räntebeläggningsen möjligheterna till resultatutjämning om den ligger till grund för förändringar i användande av periodiseringsfonder.

Sammantaget visar denna undersökning inte på någon enhetlig bild av hur räntebeläggningsen påverkar mindre företag eftersom det finns stora skillnader i hur företagsrepresentanterna och konsulterna ser på frågan. Företagsrepresentanterna ser liten eller ingen påverkan för det egna företaget medan konsulterna kan se att räntebeläggningsen får en viss effekt. Enligt vad förfat-

⁶ Tjernberg, *Periodiseringsfonder*, 2004, 14-15

⁷ Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk], 212

tarna kunnat utläsa av konsulterna är det område där räntebeläggningsen får störst påverkan hanteringen av periodiseringsfonderna, det vill säga avsättning och upplösning av dessa. Där ser konsulterna tendenser till en minskad användning av fonderna, detta ger dock följd effekter på möjligheterna till resultatutjämnning.

Författarna anser att sannolikheten är större för att det är konsulternas bild av hur räntebeläggningsen påverkar företagen som skulle kunna representera den stora massan, eftersom de representerar en större grupp företag än företagsrepresentanterna. Dock anser författarna att det inte är möjligt att ge ett generellt svar på frågan eftersom undersökningens urval inte är tillräckligt stort för att kunna ligga till grund för generella slutsatser, vilket ej heller är syftet med uppsatsen.

6.2 Egna reflektioner

Med tanke på statens agerande vid reformerna där någon sorts avsättning till obeskattade reserver hela tiden funnits för företagen tror författarna att staten anser det vara av intresse och vikt att underlätta investeringar för företagen samt ge dem tillgång till möjligheter för resultatutjämnning. Dessa fördelar har inte heller försvunnit i och med räntebeläggningsen då möjligheten att sätta av fortfarande finns kvar. Dock tror författarna att om företagen minskar användandet av periodiseringsfonder som denna studie visar att konsulterna tror blir fallet, kan räntebeläggningsen innebära att det i framtiden blir svårigheter för företagen att agera i enlighet med statens ursprungliga intentioner.

Att företag nu minskar användandet av periodiseringsfonder, som konsulterna anger, tror författarna delvis skulle kunna bero på att det finns en negativ attityd till skatter. Vidare tror författarna att denna negativa attityd visar sig i att det främsta syftet med fonderna för företagen är att skjuta på skatten. Därför tror författarna att en sänkning av procentsatsen för avsättning, som diskuterades som alternativ till räntebeläggningsen, hade gett mindre påverkan på företagen, i alla fall om sänkningen varit relativt liten. Detta baseras på att författarna tror att företag då fortsatt att använda sig av fonderna i samma utsträckning.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom denna uppsats syftar till att ligga till grund för en kvantitativ studie är det naturligtvis av intresse för författarna till denna uppsats att en sådan studie blir genomförd. Vidare tror författarna att det skulle vara intressant att studera om det finns någon skillnad mellan hur små och medelstora företag påverkas av räntebeläggningsen, eftersom den definition av mindre företag som författarna använt sig av skulle kunna delas upp i riktigt små och medelstora företag. Denna undersöknings respondenter skulle då kunna delas upp i dessa kategorier, företagsrepresentanterna som medelstora och konsulterna arbetar främst med små företag.

Ett ytterligare förslag till fortsatt forskning är att genomföra en studie av räntebeläggningsens påverkan om några år för att se om den förändring av avsättning till periodiseringsfonder som konsulterna anser har skett är bestående eller något som endast uppkom i samband med räntebeläggningsens införande. Slutligen tror författarna att även de nya 3:12-reglerna skulle kunna minska företags möjligheter till resultatutjämnning, eftersom även denna förändring skulle kunna påverka företags vilja att använda sig av periodiseringsfonder, baserat på att fonderna minskar de utdelningsbara medlen. Därför skulle en studie av hur 3:12-reglerna påverkar företags möjlighet till resultatutjämnning vara intressant.

Källförteckning

Litteratur:

Alhager, Eleonor & Magnus Alhager, *Sambandet mellan redovisning och beskattning – en introduktion*, 2:a upplagan, Uppsala, Sverige: Middleglade Publishing AB, 2004

Andersen, Ib, *Den uppenbara verkligheten – val av samhällsvetenskaplig metod*, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1998

Andersson, Mari, Anita Saldén Eréus & Ulf Tivéus, *Inkomstskattelagen – en kommentar del II 29-66 kap, 2005 års utgåva*, Stockholm, Sverige: Norstedts Juridik AB, 2005

Asztély Sandor, *Investeringsplanering*, 2:a upplagan, Stockholm, Sverige: Esselte Studium AB, 1977

Bjereld, Ulf, Marie Demker & Jonas Hinnfors, *Varför Vetenskap?*, 2:a upplagan, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2002

Falkman, Pär, *Redovisning och skatt*, Malmö, Sverige: Liber Ekonomi, 2004

Grosskopf, Göran, Gunnar Rabe & Gunnar Johansson, *Det svenska skattesystemet*, 8:e upplagan, Kristianstad, Sverige: Fritzes Förlag AB, 1995

Grosskopf, Göran & Gunnar Rabe, *Det svenska skattesystemet - del 2*, Malmö, Sverige: Snogeholms Utbildnings AB, 1990

Hallgren, Örjan, *Finansiell styrning och strategi*, 7:e upplagan, Helsingborg, Sverige: Ekonomibok förlag AB, 2001

Holme, Idar M. & Bernt K. Solvang, *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1997

Jacobsen, Dag I., *Vad, hur och varför? – Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2002

Kindlund, Peter, Bo Svensson & Olof Dreij, *Skatte- och deklarationshandboken 2005*, 29:e upplagan, Finland: Natur & Kultur/Fakta etc./Tholin & Larsson, 2005

Lindblad, Inga-Britt, *Uppsatsarbete – en kreativ process*, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 1998

Nyberg, Rainer, *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar – med stöd av IT och Internet*, 4:e upplagan, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2000

Patel Runa & Bo Davidson, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, 3:e upplagan, Lund, Sverige: Studentlitteratur, 2003

Rabe, Gunnar & Johan Bojs, *Det svenska skattesystemet*, 18:e upplagan, Stockholm, Sverige: Norstedts Juridik AB, 2005

Rosengren, Karl E. & Peter Arvidson, *Sociologisk metodik*, 5:e upplagan, Malmö, Sverige: Liber, 2002

Samuelson, Lars, *Förlustutjämnning – en skatterättslig studie*, Uppsala, Sverige: Iustus Förlag AB, 1994

Smith, Dag, *Redovisningens språk* 2:a upplagan, Lund, Sverige : Studentlitteratur, 2000

Thorell, Per, *Skattelag och affärssed – en skatterättslig studie över sambandet mellan den bokföringsmässiga och den skattemässiga redovisningen*, Lund, Sverige: PA Norstedt & Söners förlag, 1984

Tjernberg, Mats, *Periodiseringsfonder – och andra obeskattade reserver*, Uppsala, Sverige: Iustus Förlag AB, 2004

Offentligt tryck:

Finansdepartementet, *Reformerad företagsbeskattning – del I Motiv och lagförslag*, Stockholm, Sverige: Allmänna Förlaget, 1989, SOU 1989:34

Statens industriverk, *Företagens investeringsbeteende – förstudie*, Stockholm, Sverige: LiberFörlag, 1982 SIND 1982:14

Internet:

Bokföringsnämnden, *Vägledning – Redovisning av materiella anläggningstillgångar* [Elektronisk]. Tillgänglig: <http://www.bfn.se/index.asp?/redovisning/BFN_VAG/materiella/vl_materiella.asp>, 2005-12-15

FAR, *Om räntebeläggning av periodiseringsfonderna (Fi2004/4375)* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.far.se/doc/Fi2004.4375.doc>> 2005-11-23

FAR Komplet / bolagsskattereform, Sven-Olof Lodin, *Bolagsskattereformerna i Norden – en jämförelse*, Skattenytt 4, 1994 [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.farkomplett.se/>> 2005-12-15

Företagarna / periodiseringsfond, *Periodiseringsfonderna: Finansdepartementets märkliga matematik* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.foretagarna.se>> 2005-11-23

Näringslivets skattedelegation, *Yttrande över Finansdepartementets utkast till Lagrådemiss om räntebeläggning av periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: <[http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/\\$FILE/YTT2004%2D251%2DBILAGA.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/SN/Remiss.nsf/AutonomyRemiss/62b705b1837415c4c1256f1600468199/$FILE/YTT2004%2D251%2DBILAGA.pdf)> 2005-11-23

Regeringen, *Budgetproposition för 2005, Proposition 2004/05:1* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.regeringen.se/content/1/c6/02/97/44/5780efa4.pdf>> 2005-11-21

Regeringen, *Räntebelägning av periodiseringsfonderna, Proposition 2004/05:38* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/24/77/1dd49162.pdf>> 2005-11-21

Skatteverket, *Handledning för sambandet mellan redovisning och beskattning* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.skatteverket.se/download/18.18e1b10334e8bc8000114189/30501.pdf>> 2005-11-22

Svenskt Näringsliv, *Räntebelagda periodiseringsfonder – Kvantitativ undersökning om företags hantering av räntebelägningen på periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: <[http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/\\$File/PUB200509-014-Bilaga.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/$File/PUB200509-014-Bilaga.pdf)> 2005-11-15

Svenskt Näringsliv, *Uppskattning av återförda periodiseringsfonder* [Elektronisk]. Tillgänglig: <[http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/\\$File/PUB200509-014.pdf](http://sn.svensktnaringsliv.se/sn/publi.nsf/Publikationerview/088C847F479EC818C12570830023A962/$File/PUB200509-014.pdf)> 2005-11-15

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund/Om SRF *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.srfkonsult.se/>> 2005-11-29

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund/sök konsult/ort/Göteborg, *Kvalitetsdeklarerade konsulter i hela landet* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.srfkonsult.se/>> 2005-11-29

Sveriges riksdag, *Skatteutskottets betänkande 2004/05:SkU17* [Elektronisk]. Tillgänglig: <<http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3120&doktyp=betankande&bet=2004/05:SkU17>>, 2005-11-21

Intervjuer:

Företag:

- 2005-12-06 Peter Fant, vice VD på Fabec AB
- 2005-12-09 Gun Carlsson, ekonomiansvarig på Newtec AB
- 2006-01-04 Christer Lisander, ekonomichef på Multilens AB

Redovisningskonsulter:

- 2005-12-13 Hans Wikman på H R Ekonomitjänst
- 2005-12-14 Per Mindhammar på Lindebergs Grant Thornton AB
- 2005-12-21 Andreas Blom på SB Bokslut KB
- 2005-12-21 Anna-Lena Wingård på Redovisningstjänst Anna-Lena Wingård
- 2005-12-28 Christina Molin på Avista redovisningskonsult
- 2006-01-02 Christian Steén på PC Steén Consulting KB

Bilaga 1: Intervjufrågor till företag

- Vilken är din befattning inom företaget?
- Vilken verksamhet bedriver företaget?
- Varför använder sig företaget av periodiseringsfonder?
- Är du medveten om att periodiseringsfonderna har räntebelagts?
- Har företaget i senaste deklarationen återfört mer medel från periodiseringsfonder än vad som är nödvändigt enligt lagen, dvs. mer än återföring av avsättningen tax 1999?
- Hur anser du att räntebeläggningsen påverkar er framtida användning av periodiseringsfonder?
- Hur uppfattar du att företagets investeringsmöjligheter påverkas?
- Hur uppfattar du att företagets möjligheter till resultatutjämnning påverkas?
- Uppfattar du att bokslutsarbetet påverkas av räntebeläggningsen?
- Kan du se några andra effekter för företaget av räntebeläggningsen?

Bilaga 2: Intervjufrågor till redovisningskonsulter

- Hur länge har du arbetat med redovisningsfrågor?
- Varför använder sig mindre företag av periodiseringsfonder?
- Är företagen medvetna om räntebeläggningsen och vad den innebär?
- Har företag löst upp eller låtit bli att sätta av till periodiseringsfonder på grund av räntebeläggningsen?
- Hur påverkar räntebeläggningsen din rådgivning till företag angående periodiseringsfonder?
- Kommer räntebeläggningsen att inverka på företags vilja att använda sig av periodiseringsfonder?
- Hur uppfattar du att företags investeringsmöjligheter påverkas?
- Hur uppfattar du att företags möjligheter till resultatutjämnings påverkas?
- Hur uppfattar du att bokslutsarbetet påverkas av räntebeläggningsen?
- Kan du se några andra effekter av räntebeläggningsen för företagen?
- Påverkas någon speciell företagskategori mer av räntebeläggningsen än övriga?